

EAEkoekonomiaren hiruhilabetekaria

2019ko 4. hiruhilekoa

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

OGASUN ETA EKONOMIA
SAILA
Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritza

DEPARTAMENTO DE HACIENDA
Y ECONOMÍA
Dirección de Economía y Planificación

LABURPENA

Covid-19aren etorrerak eta hedapenak munduko ekonomiaren bilakaera aldatu du, baita EAEkoarena ere, biztanleria konfinatzearen ondorioz bere jarduera murrizten ari baita. Aurtengo martxora arte, euskal ekonomiaren bilakaera oso ona zen, 2019ko laugarren hiruhilekoan %2,2 nabarmen bat hazi baitzen, urte osoan erregistratutakoaren oso antzekoa baita. Hain zuzen ere, BPGaren 2019ko batez besteko hazkundea %2,2 izan zen. Urteko kopurua 2018koa (%3,0) baino askoz txikiagoa bada ere, moteltze horren zati handiena urte horretan zehar gertatu zen, eta 2019koa, berriz, oso egonkorra izan zen bilakaeran. Beste aldetik, EAEko ekonomiak laugarren hiruhilekoan izan zuen aurrerapena Europako herrialdeen batez bestekoa baino handiagoa izan da, bai eurogunearekin (%0,9) bai Europar Batasunarekin (%1,2) alderatuta.

Eskaeren araberako hazkundearen banatzeak adierazten du barne eskariak ia aldatu gabe mantendu zuela aurreko bi hiruhilekoen tonu ona, eta kanpo saldoan, berriz, dinamismo handiagoa hauteman zela, hirugarren hiruhilekoaren beherakadaren ondoren. Hain zuzen ere, esportazio errealak %1,3 handitu ziren iazko azken txanpan; inportazioak, berriz, %0,9 hazi ziren bitartean. Horri esker, kanpoko saldoaren ekarpena hiru hamarren ingurukoa izan zen. Balio hori ez da oso esanguratsua, baina azken bost urteotako handiena da.

Barne eskariaren bi osagai nagusietatik, azken kontsumoak aurrera egin zuen bere moteltzeko bidean eta kapital eraketa gordinak gora egin zuen aurreko aldiarekiko. Zehatzago adierazita, ekipamendurako ondasunetan egindako inbertsioaren osagaia izan zen hirugarren hiruhilekoko datua nabarmen hobetu zuena, urte arteko tasa %2,9an utzi arte. Bestalde, inbertsioaren gainerako zatiak, eraikuntzari lotutakoa barnean hartzen baitu, %2,1era leundu zuen bere hazkunde erritmoa; datu hori nabarmena da, baina lau hiruhilekoetako baxuena da.

Kontsumo pribatuak apaltzeko joera luzatu zuen eta %1,5 hazi zen 2019ko azken hiruhilekoan, ia sei urtean agregatu horrek izan duen tasarik txikiena delarik. Enplegu garbiaren sorrerak bizi duen leuntzea da familien kontsumoa gutxiago hazteko arrazoi nagusia. Aitzitik, administrazio publikoen kontsumoak egonkor mantendu zuen urte arteko tasa, %2,2an, EAEko ekonomia osoaren gehikuntza tasarekin bat etorriz.

Eskaintzaren azterketan, industriaren balio erantsiaren susperraldia nabarmentzekoa da. Izan ere, lehen hiru hiruhilekoetako emaitza eskasen ondoren, %2,3ko igoera lortu zuen. Bestalde, eraikuntzaren dinamismoa moteldu egin zen eta %1,9ko tasa jaso zuen, aurreko balioa baino puntu bat txikiagoa eta 2018ko amaierako %6,2tik urrun.

Zerbitzuak egonkortasun handia erakusten ari ziren urtean zehar, baina laugarren hiruhilekoan beren hazkunde erritmoa moteldu zuten, %2,2an kokatu baitzen, aurreko bi aldietan baino hiru hamarren gutxiago. Sektorea osatzen duten hiru jarduera blokeek balio erantsia gutxiago handitu zuten. Esate baterako, merkataritzak, ostalaritzak eta garraioak biltzen dituen taldeak %2,1eko hazkundea izan zuen, zortzi hiruhileko hartzen dituen moteltze prozesu argi batean. Administrazio publikoari lotutako jardueren multzoak %1,9ko urte arteko tasa jaso zuen, aurreko datua baino puntu erdi txikiagoa. Azkenik, gainerako zerbitzuak %2,4 hazi ziren, hirugarren hiruhilekoan baino hiru hamarren gutxiago.

Enpleguari dagokionez, 2019ko laugarren hiruhilekoan lanaldi osoko 12.500 lanpostu gehitu zitzaizkien aurreko urteko aldi berean zegoen kopuruari, %1,3ko aldakuntza-tasa lortu baitzen. Tasa hori azken bost urteetako txikiena da, eta landunen kopurua moteltzeko joera batean dagoela baieztatzen du. Sortu ziren lanpostu haietako gehienak zerbitzuetan gauzatu ziren. Eraikuntzak, berriz, 1.100 lanpostu garbi inguru ekarri zizkion ekonomia osoari. Ez industrian ez lehen sektorean ez zen aldaketa aipagarriarik egon 2018ko eta 2019ko amaierako lanpostuen guztizkoan.

Prezioek bilakaera neurritsua erakusten jarraitzen dute, ekonomiaren dinamismoak edo motelaldiak beraietan eragin handirik erakutsi gabe. Izan ere, BPGaren deflaktorea %1,1 izan da azken zortzi hiruhilekoetako bostetan, eta beste hiru datuak, berriz, hiru hamarren baino ez dira urrundu, gorantz edo beherantz, emaitza horretatik. KPIak, berriz, bere igoeren azelerazio txiki bat ezagutu du azken hilabeteotan, baina 2020ko otsailean bertan behera geratu da. Kontsumo prezioen mugimenduak, oso bereziki, energiaren prezioen aldaketengatik gertatzen dira, petrolioaren kasuan beherantzko joerarekin.

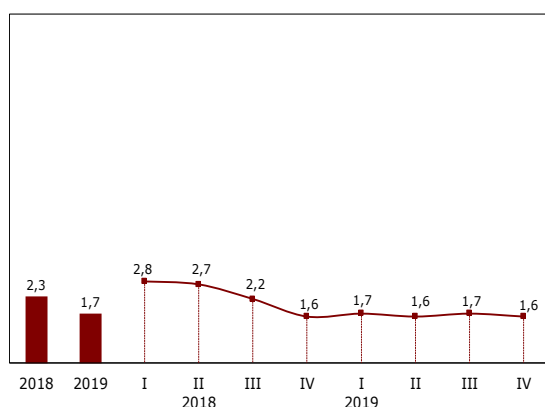
Koronavirusa munduan zehar hedatu izanak nazioarteko erakunde nagusiek argitaratzen dituzten hazkunde aurreikuspenak berrikustea ekarri du berarekin. Aurreikuspen horietan, panorama ezkorragoa da orain, duela hilabete batzuk estimatutakoa baino. Hain hedakorra ez den testuinguru hori kontuan hartzen da buletin ekonomiko honetan aurkezten den eszenategi makroekonomikoaren berrikuspenean. Zehazkiago adierazita, 2019ko abenduan eta 2020. urterako argitaratu zen %1,9ko hazkunde aurreikuspenaren aldean, gaur egungo kalkuluaren arabera, BPGaren urteko aldakuntza -% 3,6koa izango da. Kalkulu hori egiteko, kontuan hartu da hartzen ari diren euste eta konfinamendu neurriek eragin handia izango dutela aldagai ekonomikoetan, bereziki familien kontsumoan. Esportazioak eta inbertsio erabakiak ere kaltetuta aterako dira. Neurrien iraupenak ekonomiaren susperraldia baldintzatuko du. Eszenategi horretan, hartu diren neurriak hilabete batez luzatuko dira, eta, beraz, daturik txarrenak urteko lehen bi hiruhilekoetan jasoko dira. Ordutik aurrera, beherakadak leunduko dira eta ekonomia tonua berreskuratzen hasiko da.

EKONOMIAREN INGURUNEA

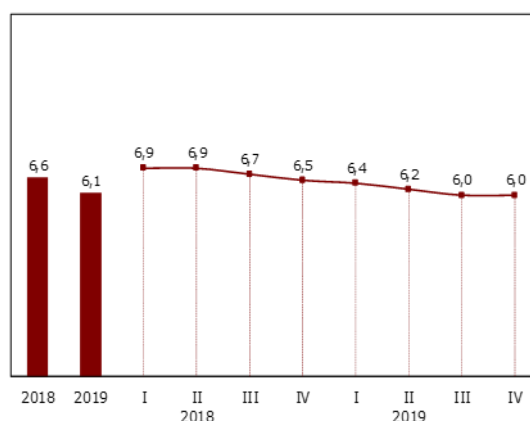
2019. urteko azken zatian, munduko jarduera ekonomikoak neurrtsua izaten jarraitu zuen, nahiz eta hazkunde globalaren egonkortze zantzu batzuk hauteman ziren, hainbat herrialdetako moneta politikaren tonu egokitzailleagoak eta suspertzen ari diren ekonomia batzuen susperraldiak lagunduta. Egonkortasun hori maila globalean ziurgabetasun txikiagoko ingurune batean gertatu zen, AEBen eta Txinaren arteko merkataritza akordioagatik, eta akordiorik gabeko Brexit baten probabilitate txikiagoagatik. Hain zuzen ere, munduko hazkundea %2,9 ingurukoa izan zela 2019an zenbatetsi da, hots, 2018koa baino sei hamarren txikiagoa.

Munduko ekonomia. BPGa Urte arteko hazkunde tasak

ELGE

Txina

Iturria: ELGE.

Egonkortasun hori eten egin zen 2020ko lehen egunetan. Txinan covid-19 koronabirusa agertu zenean, Txinako Wuhan eskualdean fokalizatutako birus bat baita, berrogeialdiak egin behar izan ziren hiri osoetan, lantegiak itxi ziren eta aireportu batzuen jarduera bertan behera geratu zen. Hala ere, eta hedapenari eusteko eremu osoak isolatuta geratu baziren ere, koronabirusaren agerraldia detektatzeko atzerapenak bere hedapenari lagundu zion, gaur egun bost kontinenteetan hedatzen dena. Oraingoan, zaila da haren eragin ekonomikoa zein izango den aurreikustea, nahiz eta orain arte argitaratutako adierazleek ekonomia jasaten ari den geldialdia argi eta garbi erakusten duten.

Hala, Txinan, 2019ko azken hiruhilekoan industria ekoizpenaren indizea %6,0tik gora hazten zen bitartean (%6,9 abenduan), eta kontsumo pribatua ekonomiaren bultzatzaile nagusia zen bitartean (%6,0 hazi zen 2019ko azken hiruhilekoan), koronabirusa iristearekin batera industriaren ekoizpena %13,5 jaitsi zen 2020ko lehen bi hilabeteetan, 30 urtean izan zuen beherakadarik okerrena. Kopuru hori analisten aurreikuspenen oso azpitik dago; izan ere, epe horretan %1,5 inguruko hazkundera izango zela uste zuten, eta 1990. urtearen hasieratik inoiz ikusi gabeko datua da. Bestalde, Txinako Automobilien Elkarteak (CPCA) emandako datuen arabera, autoen salmentak %92,0 jaitsi ziren otsaileko lehen 16 egunetan, eta adituek 2020rako zifrak jaitsi egingo direla iragarri dute.

Latinoamerikako ekonomiei dagokienez, argitaratutako azken datuak 2019ko laugarren hiruhilekoaren bilakaerari buruzkoak dira, eta portaera desberdinak izan zituzten, faktore idiosinkratikoek baldintzatuta, batez ere ziurgabetasun politikoak, nahiz eta kanpoko ingurunea ez zen aldekoa izan munduko eskariaren bilakaerari dagokionez. Hala, Brasil %1,7 hazi zen, azken bi urteetako erregistrorik handiena baita. Hazkunde hori kontsumoaren sendotasunean oinarritu zen, bereziki pribatuarenean, inbertsioaren eta esportazioen uzkurtzea indargabetzea lortu baitzuen. Kontrapuntu gisa, Argentinak deprimetuta jarraitu zuen, baina intentsitate txikiagoarekin, eta Mexikok -%0,4raino areagotu zuen jaitsiera, aurreko erregistroaren -%0,2ren aldean. Industria sektorearen beherakada handiak (-% 1,9) eta zerbitzu-sektorearen jardun ezak (% 0,0) azaltzen dute oraingo beherakada hori.

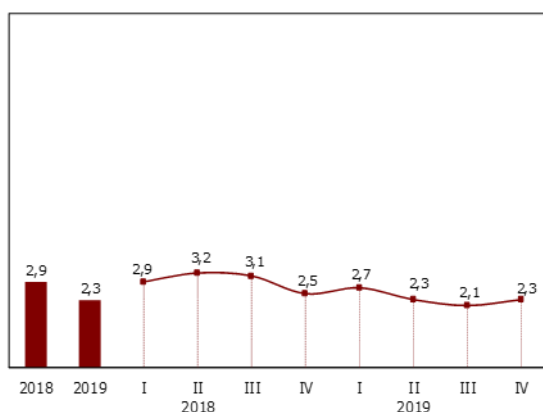
Herrialde garatuek egonkortasuneko joera argia erakutsi zuten, eta, oro har, 2019. urteko azken laurdenean %1,6 hazi ziren, azken lau hiruhilekoetako erregistroetatik desbideratu gabe. AEBak herrialde dinamikoenetakoak izan ziren eta %2,3 hazi zen. Hazkunde tasa hori nabarmentzekoa da, are gehiago kontuan hartzen badira hasrtu ziren neurri protekzionistak eta Txinarekin izandako tentsio komertzialak. Dinamismo hori lan merkatuaren sendotasunaren ondorio izan zen, enplegu betean mantendu baitzen, bai eta moneta politika mesedegarriaren ondorio ere, kontsumo pribatua eta enpresen inbertsioa bultzatu baitzituzten. Hala ere, AEBetako enpresen jarduerak erregistroak dauden unetik inoizko beherakadarik handiena aurtengo martxoan izan zuen. Izan ere, PMI indize konposatuaren datu aurreratua martxoan 40,5ean kokatu zen, otsailean 49,6an zegoen bitartean. Martxokoa da 2009ko urrian datua argitaratzen hasi zenetik jaso den irakurketarik okerrena. Osasun arloko krisia dago beherakada horren atzean; izan ere, BPGaren urteko %5,0ko uzkurtzea iradokitzen du, baina, ziurrenik, larriagotu egingo da bigarren hiruhilekoan, hartutako neurriak, oraingoz, ez baitira oso murriztaileak izan.

Hazkunde hedakor horren kontrako aldean, Japonia kokatu zen, 2019ko azken hiruhilekoan ekonomia hartako BPG %0,7 uzkurtu baitzen. Herrialdea astindu zuten hainbat tifoiren suntsitzeko efektuari BEZaren igoera gehitu behar zaio, %8,0tik %10,0ra eraman baitzuten. Horren guztiaren ondorioz, familien kontsumoa %1,7 murriztu zen, inbertsioa, berriz, %1,5 eta inportazioak %4,4. Japoniaren kasuan, bere ekonomiaren aurreikuspenak ez ziren bereziki onak

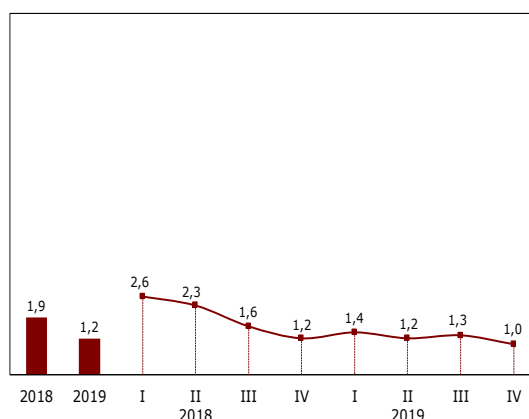
19-kodearen agerraldiaren aurretik, eta, beraz, pandemiak egoera larriagotu egingo du. Zehazki, PMI indize konposatuaren arabera, adierazle hori 35,8 puntura jaitsi zen martxoan, otsaileko 47,0 puntuetatik.

Munduko ekonomia. BPGa Urte arteko hazkunde tasak

AEB

Eurogunea

Iturria: Eurostat eta ELGE.

Eurogunean jarduera moteldu egin zen eta laugarren hiruhilekoa BPGaren %1,0ko hazkunde batekin itxi zuen, aurreko erregistrotik hiru hamarren beherago. Kontsumoaren ekarpena, bai publikoarena (0,4) bai pribatuarena (0,7), aurreko hiruhilekoan lortutakoaren antzekoa izan zen. Inbertsioa, berriz, jardueraren bultzatzaile nagusia bihurtu zen, BPGari 1,3 puntu ekarri baitzizkion. Itxura guztien arabera, barne eskariak portaera sendoa izango zuen, indarrean dauden finantza baldintza onetan, familien eta enpresen errenten hazkundera eta enpleguaren gehikuntza oinarritua, eta 2020ko lehen hilabeteetan mantendu egingo zela joera hori.

Hala eta guztiz ere, pandemiaren eraginak eta gobernuek ezarritako euste neurrien lehen ondorioek euroaren eremuko BPGa %2,0 beheratuko dela pentsarazten dute, IHS Markit adierazi duenez. Izan ere, PMI konposatuaren adierazlea otsaileko 51,6 puntuetatik martxoko 31,4ra jaitsi zen, 1998an erregistroak hasi zirenetik eskuratu duen mailarik baxuena baita. Jaitiera hori bereziki esanguratsua izan zen zerbitzuetan; izan ere, zerbitzuen PMI indizea 28,4 puntukoa izan zen, otsailaren 52,6aren aldean. Normala da zerbitzuen sektorea bereziki kaltetuta izatea, kontsumitzaileei zuzendutako negozioak biltzen baititu, hala nola jatetxeak, tabernak eta hotelak, jendea elkarrengandik urruntzeko neurrien zatirik txarrena jasoz.

Herrialdeka, 2019ko laugarren hiruhilekoan Alemania %0,5 hazi zen, aurreko %0,6aren aldean. Geldialdi hori barne eskariaren agregatu guztien bultzadaren galeraren ondorioa izan zen, bereziki makinerian eta ekipamenduan egindako inbertsioaren ondorioz. Frantzia, kontsumo publikoa sendo mantendu zen, eta goranzko joerari eutsi zion, eta kontsumo pribatua egonkor egon zen, baina kanpo sektorearen jaitsierak BPGaren hazkundera oztopatu zuen, %0,9ra eraman arte. Italiak, berriz, 2019ko hasieran hasitako susperraldia eten zuen eta soilik %0,1 hazi zen. Kontsumo pribatua apal agertu zen eta gastu publikoa, berriz, uzkuratu egin zen.

Erresuma Batuari dagokionez, beheranzko joera leunari jarraipena eman zion iazko laugarren hiruhilekoan ere, azkena Europar Batasuneko kide gisa. Kontsumo pribatuaren egonkortasunak eta kontsumo publikoaren eta esportazioen bultzadak inbertsioaren jaitsiera handia konpentsatu zuten, eta jarduera ekonomikoari %1,1 gora egitea ahalbidetu zion. Espainiako ekonomiak, azkenik, urte arteko %1,8ko hazkundera izan zuen. Barne eskariak 1,3 puntu eman zizkion jarduerari kontsumoaren egonkortasunari esker; izan ere, inbertsioak erritmoa galdu zuen, eta kanpoko sektoreak, berriz, puntu erdiko ekarpena egin zuen. Lan-merkatuari dagokionez, 2019an enplegu sorrera handiarekin (%2,0) eta langabezia mailaren murrizketarekin itxi zen.

Datu ekonomiko horiek guztiek oraindik ez dituzte islatzen koronavirusari lotutako gertaerak, Europako kontinentean otsail amaieran hasi baitziren zabaltzen. Hala ere, orain arte argitaratutako adierazle urriek Euroguneko bi ekonomia handienen, hots, Alemaniaren eta Frantziaren, jardueraren beherakada baieztatzen dute, eta are datu negatiboagoak aurreratzen dituzte Italia eta Espainia bezalako herrialdeen kasuan, izurriteak gehiago kaltetu baititu eta isolamendu neurriak eta jarduera itxierak are murriztaileagoak izan baitira beraietan.

Alemaniaren kasuan, sektore pribatuaren jarduera 2009ko finantza krisiaren garaiko mailetara jaitsi zen martxoan, eta PMI indizea 37,2 puntuetara jaitsi zen, aurreko hilean 50,7 puntu izan zituen arren. Era berean, Alemaniako Ifo indizeak jaso zuen enpresen konfiantza nabarmen jaitsi zela martxoan, 96,0tik 86,1era, eta 2009ko abuztutik inoiz jso duen mailarik apalenean kokatu zen, 1991tik izandako jaitsierarik handiena jasan ondoren. Frantziari dagokionez, PMI indizeak martxoan izan zuen serie historiko osoaren beherakadarik handiena, 30,2 puntura jaitsi baitzen, aurreko hilean 51,9 puntu izan zituen arren. Frantziako jardueraren beherakada bereziki nabarmena izan zen zerbitzuen sektorean; izan ere, sektore horren PMI indizea 29,0 puntura jaitsi zen martxoan, serie historiko osoko mailarik baxuena baita, eta otsailean 52,6 puntukoa izan zen, jarduera oraindik hedatzen ari zenean.

Erresuma Batuan, azkenik, agerian geratu da sektore pribatuaren jardueraren beherakada, baita herrialde horretan Europako beste herrialde batzuetan martxan jarri diren antzeko berrogeialdi neurriak ezarri aurretik ere. Hala, Erresuma Batuko PMI indize konposatua 37,1 puntutan kokatu zen, otsaileko 53,0 puntuekin alderatuta, eta hori inkesta egiten hasi zenetik egindako irakurketarik txarrena da.

EAE-KO EKONOMIA

Ekoizpena eta enplegua

EAEko ekonomia %2,2 hazi zen 2019ko laugarren hiruhilekoan, aurreko aldi baino hamarren bat gehiago. Hala ere, aipatu beharreko ezaugarria urte osoan erakutsi zuen hazkunde-erritmoaren egonkortasuna da, 2018an moteltzeko joera nabarmena izan ondoren. Urteko batez bestekoan, BPGaren igoera %2,2koa izan zen, eta horrek balio izan du hazkundearen seigarren urtea kateatzeko, eta bosgarrena jarraian non aldakuntza tasa %2,0tik gorakoa izan den. Hala ere, martxoaren erdialdetik biztanleria jasaten ari den konfinamenduak emaitza on horiek zapuztuko ditu, jarduera ekonomikoa geldiarazi baitu.

ESKAINTZAREN ALDAGAIK

Urte arteko aldakuntza tasak

	2018	2019	2019		2020		
			IV	I	II	III	IV
BPG erreala	3,0	2,2	2,6	2,2	2,2	2,1	2,2
Nekazaritza eta arrantza	7,9	0,6	15,9	1,7	-0,1	0,2	0,4
Industria eta energia	2,5	1,1	0,3	0,4	1,0	0,8	2,3
- Manufakturen industria	2,8	1,0	0,5	0,4	0,9	0,5	2,1
Eraikuntza	4,1	3,1	6,2	4,6	3,2	2,9	1,9
Zerbitzuak	2,7	2,5	2,7	2,6	2,5	2,5	2,2
- Merkataritza, ostalaritza eta garraioa	4,0	2,4	3,6	2,9	2,5	2,3	2,1
- AA. PP., hezkuntza eta osasuna	2,1	2,2	2,1	2,3	2,3	2,4	1,9
- Gainontzeko zerbitzuak	2,2	2,6	2,4	2,7	2,6	2,7	2,4
Balio erantsi gordina	2,8	2,2	2,4	2,2	2,2	2,1	2,2
Ekoizkinen gaineko zerga garbiak	4,9	2,1	3,8	2,2	2,1	1,8	2,3

Iturria: Eustat.

Sektoreen ikuspegitik, laugarren hiruhilekoaren ezaugarriarik garrantzitsuena industriaren balio erantsiak erakutsitako susperraldia izan zen, iazko lehen hiru hiruhilekoetan transmititu zuen ahuleziaren ondoren. Hala, laugarren hiruhilekoko aldakuntza tasa %2,3 izan zen, eta horrek, bitxia bada ere, urtearen amaierako sektorerik dinamikoena bihurtzen zuen industria. Manufakturek ere portaera hedakorra izan zuten eta %2,1eko igoera izan zuten. Kontuan hartu behar da EAEko industriaren emaitza on horiek Europako industria ezohiko ahultasun batean murgilduta zegoen une batean gertatu zirela, merkataritza gerraren, Brexit-aren eta

mugikortasun berri batera egokitzearen ondorioz. Hori dela eta, bere balio erantsia %1,3 jaitsi zen iazko laugarren hiruhilekoan.

JARDUERA ADIERAZLEAK

Urte arteko aldakuntza tasak

	2018	2019	2018		2019		
			IV	I	II	III	IV
Industria							
Industria produkzioaren indizea	2,2	1,6	-2,4	1,0	1,4	1,4	2,6
Negozio zifren indizea	5,8	-0,7	-0,8	2,5	-3,8	-2,1	0,8
Eskarien sarrera	4,3	0,9	2,8	4,1	2,6	-1,1	-2,0
Gizarte Segurantzako afiliazioa	1,8	0,6	1,3	1,1	0,8	0,3	0,1
Eraikuntza							
Eraikuntzaren koiuntura indizea	13,0	7,9	16,1	7,3	7,8	7,6	8,6
Etxebizitza berriak eraikitzeako oniritziak	20,3	-7,1	3,6	30,0	-1,6	-23,2	-23,5
Etxebizitzaren salerosketak	13,8	-3,3	15,5	3,7	-3,0	-11,4	-2,8
Gizarte Segurantzako afiliazioa	3,6	3,0	4,3	4,0	3,7	2,5	1,9
Zerbitzuak							
Hegazkinen bidezko bidaiariak	10,5	8,5	10,8	7,4	10,6	10,2	4,9
Hoteletan igarotako gaualdiak	7,2	3,7	9,4	3,7	6,6	3,6	0,5
Negozio zifren indizea	7,4	4,2	5,5	5,0	3,7	4,8	3,4
Zerbitzuen koiuntura indizea	1,1	0,9	1,7	1,7	0,8	0,5	0,6
Gizarte Segurantzako afiliazioa	2,1	2,3	2,0	1,8	2,1	2,7	2,6

Iturria: Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritzak egina, Eustat, INE, Sustapen Ministerio, Gizarte Segurantzak eta AENAREN datuetan oinarrituta.

Laugarren hiruhilekoan industriak bizi zuen susperraldia, bereziki, energia eta ekipamendurako ondasunen ekoizpenak bizi izan zuten une onari esker gertatu zen. Lehenengo kasuan, produktu-multzo horretako IPIaren igoera %5,1 izan zen. Bigarren kasuan, berriz, %7,1 handitu zen. Ekipamendurako ondasunen bilakaera garraio materialaren nondik norakoak baldintzatu zuen osorik. Izan ere, errepidetik zirkulatzen duten ibilgailuen eskaria jaitsi egin da, eta trenbideetarako ibilgailuen fabrikazioarekin konpentsatu da. Bestalde, kontsumo ondasunek eta bitarteko ondasunek (urte arteko tasa -% 0,5 izan zen bientzat) portaera ahulagoa izan zuten iazko azken txanpan.

Industriak datozen hilabeteetarako dituen igurikimenak ez dira oso baikorrak. Hain zuzen ere, covid-19aren mundu mailako hedapenak sortu duen ziurgabetasunak zeharo baldintzatuko ditu, Txinaren eta Italiaren zati handi bat geldiarazi duelako, eta EAEko enpresen funtzionamendu normalerako horniduren etorrera zailduko duelako. Gainera, funtsezkoak ez diren industria guztientzat ezarritako jarduera eteteak sektorearen ekoizpenean beherakada ezezaguna ekarriko du, eta hori areagotu egingo da konfinamendu neurriak luzatu ahala.

Eraikuntzaren balio erantsia puntu bat moteldu zen 2019ko azken zatian, eta %1,9an kokatu zen. Kopuru hori esanguratsua da oraindik, baina urtea hasi zeneko %4,6 hartatik urrun dago. Balio erantsiak bultzada leundu zuen arren, sektorearen jarduerak garrantzitsua izaten jarraitu zuen, eraikuntzaren koiuntura indizeak eskaintzen duen informazioaren arabera. Eragiketa estatistiko hori %7,0tik gora kokatzen ditu 2019ko lau hiruhilekoetako tasa, eta urte amaieran %8,6ra iritsi da. Indizearen bi osagaien bilakaera aztertuta, eraikuntzaren atalaren egonkortasuna (%8,5) eta obra zibilaren dinamizazioa (% 9,3) hautematen dira, azken honek lehen hiru hiruhilekoetan joera neurritsuagoa erakutsi bazuen ere. Bestalde, etxebizitzaren merkatuaren adierazleek beherakada izan zutela adierazi zuten, hipoteka lege berria indarrean sartu izanaren ondorioz.

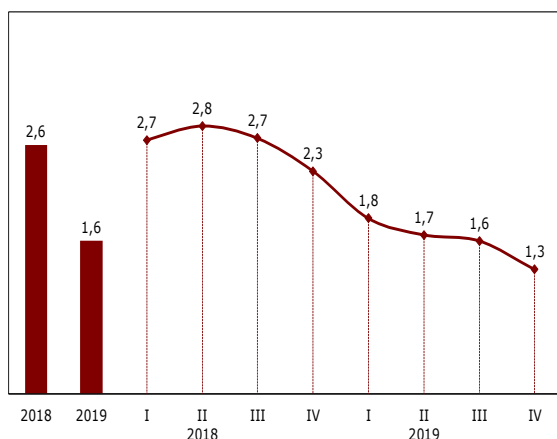
Zerbitzuek 2019ko lehen hiruhilekoetan erakutsi zuten egonkortasunak laugarren hiruhilekoan moteltze txiki bati utzi zion bidea. Hala, sektorearen balio erantsia %2,2 igo zen, aurreko bi aldietan baino hiru hamarren gutxiago. Sektorea osatzen duten hiru jarduera blokeek balio erantsiaren igoera nabarmenak izan zituzten berriz ere, baina hirugarren hiruhilekoak baino txikiagoak. Hain zuzen ere, merkataritza, ostalaritza eta garraioa biltzen dituen taldea %2,1 hazi zen, urtearen hasieran dinamismoa %2,9ra iristen zenean. Beste aldetik, administrazio publikoarekin lotura handiagoa duten jarduerak %1,9 igo zuten balio erantsia, aurreko aldi baino puntu erdi bat gutxiago. Azkenik, gainerako zerbitzuek urte arteko %2,4ko igoera lortu zuten, hirugarren hiruhilekoan baino hiru hamarren gutxiago.

Balio erantsia alde batera utzita, zerbitzu guztien egoera aztertzen duten bi adierazleek iradokitzen zuten sektorearen jarduerak garrantzitsua izaten jarraitzen zuela, baina ez zela iristen 2018an izan zuen dinamismora. Alde batetik, Eustatek kalkulatu duen koiunturako indizeak %0,6ko igoera izan zuen laugarren hiruhilekoan, aurreko bi datuetatik oso desberdina ez dena, baina 2018ko amaieran eta 2019ko hasieran erregistratutako %1,7 hura baino nabarmen txikiagoa dena. Era berean, INEk kalkulatu duen zerbitzuen negozio zifra %3,4 izan zen, eta balio esanguratsua izaten jarraitu zuen, baina urteko baxuena da eta 2018an erregistratu zen batez bestekoaren (%7,4) erdia da. Zerbitzuen apaltzea turismoaren adierazle berariazkoetan ere hautematen da. Alde batetik, hotel establezimenduetako gaualdiak %3,7 igo ziren 2019an, baina %0,5 baino ez laugarren hiruhilekoan. Bestalde, EAEko aireportuetatik pasa ziren pertsonen kopurua %4,9 hazi zen urtearen azken txanpan, baina 2018an eta 2019ko hiruhileko zentraletan %10,0 baino zertxobait gehiago handitu zen.

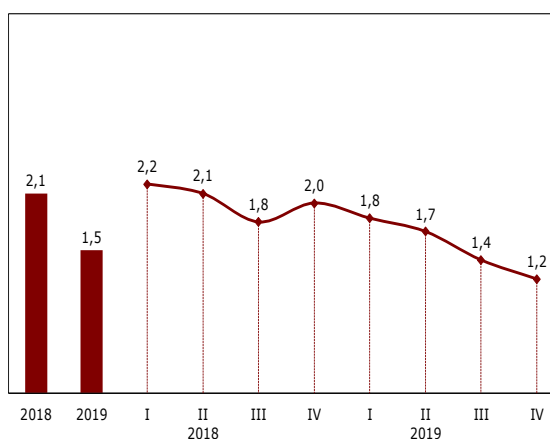
BPGak 2019an erakutsitako egonkortasunak ez zuen eraginik izan lan merkatuan, eta enpleguaren sorrerak beheranzko joera argia erakutsi zuen. Hain zuzen ere, laugarren hiruhilekoan lanaldi osoko lanpostu baliokideen kopurua %1,3 igo zen urtetik urtera, aurreko hilabetean baino hiru hamarren gutxiago, eta azken bost urteko tasarik apalena. Hala ere, tasa horrek esan nahi du EAEko ekonomiak 12.500 lanpostu garbi sortu dituela azken hamabi hilabeteetan eta krisiaren aurretik lortu zen milioi bateko kopurura gerturatzeko ari dela.

Enpleguaren bilakaera Urte arteko aldakuntza tasak

Kontu ekonomikoak

Afiliazioa

Iturria: Eustat eta Gizarte Segurantza

Tertziarizatzen ari den ekonomia batean ohikoa den bezala, lanpostu berri gehienak zerbitzuen sektoreko jardueretan kontzentratu ziren. Zehatz-mehatz adierazita, sortu ziren lanpostu guztietatik 11.400 enplegu inguru dagozkie sektore horri, eta %1,7 handitu zen haren kopurua. Antzeko tasa (%1,9) erregistratu zuen eraikuntzak, baina sektore horren enplegu sorreraren erritmoa intentsitatea galtzen ari da hiruhilekoak igaro ahala. Sektore horretan, gainerako 1.100 lanpostuak sortu ziren, eta, aldi berean, industriak eta lehen sektoreak ia osorik eutsi zioten beren aurreko enplegu kopuruari.

Lan merkatuaren estatistikek adierazten duten moteltzeko joera 2020ko lehen hilabeteetara ere luzatzen ari da, Gizarte Segurantzak argitaratutako informazioaren arabera. Izan ere, Espainiako gobernuak kotizazioa bere gain hartetik onura atera duten 8.000 zaintzaile ez-profesional baino gehiago guztizko kopuruetatik deskontatu ondoren, laugarren hiruhilekoko igoera %1,2koa izan

zen, baina 2020ko urtarrileko eta otsaileko batez bestekoa %0,9koa izan zen, eta martxoko datua zertxobait negatiboa izan zen (-% 0,1). Espero izatekoa da konfinamenduaren eragina bere intentsitate osoan nabarituko dela apiriletik aurrera, afiliazioaren beherakada oso esanguratsuak ekarriz.

Informazio horren arabera, industrian afiliazioak lau hilabete daramatza jadanik afiliatuen kopurua jaisten eta urte arteko tasa -%1,3 izan zen martxoan. Aldiz, eraikuntzak bere erritmoa egonkortu zuen %1,8an, baina moteldu egin zuen martxoan %0,2raino. Zerbitzuen kasuan, martxoko igoera osoa (%1,4) eta zaintzaile ez-profesionalak deskontatu ondoren lortzen dena (%0,3) bereizi behar dira, azken horiek osasun jardueren eta gizarte zerbitzuen adarrean sartzen baitira (adar hori %11,5 hazi zen martxoan, zaintzaileek eta, neurri batean, pandemia geldiarazteko beharrak eraginda). Afiliazioa handitu duten beste jarduera batzuk administrazio publikoa (%2,4), hezkuntza (%1,2) eta jarduera profesionalak (%1,4) dira. Horietako gehienak urtetik urterako aldakuntza tasa leuntzen ari dira.

BPGaren eta enpleguaren konbinazioak laugarren hiruhilekoko produktibitate irabazia %0,9an uzten du. Tasa hori oso esanguratsua da eta aldagai horren balio historikotik (%1,0) oso hurbil dago. Industriako produktibitatearen susperraldia (%2,2) dago datu horren atzean, nahiz eta hori, neurri batean, enplegua murriztearen kontura gertatu den. Bestalde, zerbitzuetan izandako irabazia (%0,5) ohiko balioen ildotik doa, eta eraikuntzak ez zuen hobekuntzarik lortu. Garrantzitsua da nabarmentzea aldi horretan produktibitatea bi hamarren bakarrik handitu zela Europar Batasunean, eta hutsala edo negatiboa izan zela Alemanian, Frantzian, Espainian eta Eurogunean.

Barne eta kanpo eskaria

Eskariaren ikuspegitik aztertuta, laugarren hiruhilekoaren ezaugarri aipagarrienetako bat kanpo arloak BPGaren hazkundeari egindako ekarpena handitu izana da. Zenbait epealditan ekarpen hori hutsala edo zerotik hurbil egon ondoren, 2019ko azken hiruhilekoan hiru hamarrenetara iritsi zen. Ekarpen hori bereziki handia ez bada ere, kanpo saldoak ia sei urtean egin duen handiena da. Esportazioak, termino errealetan, %1,3 hazi ziren, eta inportazio errealak, berriz, %0,9. Hori guztia testuinguru korapilatsu batean gertatu zen, non merkataritza gerrak eta Brexit-ak mundu osoan merkataritza harremanak geldiarazi zituzten. Halaber, aipatutako hiru hamarren horiek are azpimarratzekoagoak dira kontuan hartzen bada kanpoko saldoak euroaren eremuan zein Europar Batasunean zazpi hamarren kendu zizkiola hazkundeari.

Barne eskariak, berriz, %1,9 egin zuen gora, aurreko bi hiruhilekoetan baino hamarren bat gutxiago bakarrik, eta EAEko ekonomiaren hazkundearen oinarria izaten jarraitzen du. Haren bi osagai nagusiek portaera kontrajarriak izan zituzten. Alde batetik, azken kontsumoak bi hamarren gutxitu zuen bere erritmoa, %1,7ko igoera izan arte. Bestetik, kapital eraketa gordinak bizkortu egin zuen haren bizitasuna eta %2,4ko hazkundera izan zuen.

ESKARIAREN ALDAGAIAK

Urte arteko aldakuntza tasak

	2018	2019	2018		2019		
			IV	I	II	III	IV
BPG erreala	3,0	2,2	2,6	2,2	2,2	2,1	2,2
Gastua azken kontsumoan	2,5	1,9	2,2	2,1	1,9	1,9	1,7
- Familien gastua kontsumoan	2,7	1,9	2,5	2,2	1,9	1,8	1,5
- Adminis. gastua kontsumoan	1,6	2,1	1,3	1,9	2,1	2,2	2,2
Kapital eraketa gordina	4,7	2,8	4,6	4,0	2,5	2,2	2,4
- Ekipamendu ondasunak	3,7	2,3	2,3	3,3	2,2	0,8	2,9
- Gainontzeko inbertsioa	5,2	3,0	6,0	4,4	2,6	2,9	2,1
Barne eskaria	3,0	2,1	2,8	2,6	2,0	2,0	1,9
Esportazioak	3,0	0,4	0,7	-1,4	2,8	-0,9	1,3
Inportazioak	3,0	0,4	1,1	-0,8	2,6	-0,9	0,9

Iturria: Eustat.

Azken kontsumoaren moteltzea kontsumo pribatuaren bultzada txikiagoaren ondorioz soilik gertatu zen, aldagai horrek bere hazkunde erritmoa %1,5era moteldu baitzuen, 2014ko lehen hiruhilekotik erregistratu duen aldakuntza-tasarik apalena delarik. Kontsumo pribatuaren bilakaera enplegu sorkuntzak izan zuen intentsitate galeraren baldintzapean dago, aurreko urteetan atzeratutako eskaria ase ondoren. Beste aldetik, administrazio publikoen kontsumoa %2,2an mantendu zen, eta urtean zehar egonkortasuneko joera eskaini zuen, ekonomia osoaren bilakaerara egokituz.

Kapitalaren eraketa gordinak moteldu egin zuen urtean zehar erakusten ari zen moteltzea eta urte arteko tasa %2,4an kokatu zuen 2019ko laugarren hiruhilekoan. Agregatuaren hobekuntza ekipamendurako ondasunetan egindako inbertsioaren bultzadari esker lortu zen, hirugarren hiruhilekoko datu ezohikoa (%0,8) atzean utzi baitzuen eta %2,9ko balioa eskuratu zuen, aurreko aldiakotako ibilbidearen ildotik hurbilago dagoena. Beste aldetik, inbertsioaren gainerako zatiak,

eraikuntzan egindakoa barnean hartzen baitu, apaltzeko joerari jarraipena eman zion, baina %2,1 hazi zen oraindik.

KONTSUMO ETA INBERTSIOAREN ADIERAZLEAK

Urte arteko aldakuntza tasak

	2018	2019	2018		2019		
			IV	I	II	III	IV
Kontsumoa							
Azalera eta kate handietako salmentak	1,9	1,0	2,8	0,8	2,0	1,6	-0,1
Txikizkako merkataritza indizea	0,7	0,9	2,6	1,9	0,0	1,5	0,2
Kontsumo ondasunen ekoizpena	5,5	2,5	4,7	2,9	5,3	2,2	-0,5
Kontsumo ondasunen inportazioa	-6,4	0,6	-2,5	-2,4	-2,1	3,2	3,5
Turismoen matrikulazioa	4,6	-2,0	-11,3	-4,4	-1,0	-7,9	5,5
Inbertsioa							
Ekipo ondasunen ekoizpena	4,3	1,8	-5,4	2,1	-0,4	-1,5	7,1
Ekipo ondasunen inportazioa	7,0	5,9	4,5	7,2	7,2	5,4	3,9
Zamaketarako ibilgailuen matrikulazioa	18,0	-16,7	3,6	-2,8	-18,7	-20,5	-23,2
Etxebizitza berriak eraikitzeke oniritziak	20,3	-7,1	3,6	30,0	-1,6	-23,2	-23,5
Lizitazio ofiziala	-25,6	11,5	-61,8	32,2	-3,9	-5,8	20,8

Iturria: Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritzak egina, Eustat, Aduana, Sustapen Ministerio, Seopan eta Trafiko Zuzendaritza Nagusiaren datuetan oinarrituta.

Kapitalaren eraketa gordinarekin lotura duen koiunturazko informazioak aldeko egoera erakusten du aldagai horretan. Izan ere, ekipamendurako ondasunen ekoizpena, neurri batean barne merkatura bideratzen baita, %7,1era igo zen 2019ko azken tartean, nazioarteko merkatuetan instalatutako ziurgabetasunak baldintzatutako bi hiruhilekoko beherakadaren ondoren. Txinaren eta AEBen arteko jarrerak hurbiltzeak eta Erresuma Batuekin Europar Batasunetik ateratzeko egindako akordioak inbertsio proiektu berriei ekitea ahalbidetu dute. Eraikuntzako inbertsioaren kasuan, etxebizitzaren salmentaren beherakada da haien moderazioa azaltzen duten arrazoietakoa bat. Bestalde, sektoreko adierazle aurreratutzat jotzen dutenek seinale kontrajarriak ematen dituzte. Alde batetik, etxebizitza berriak eraikitzeke baimenak murriztu egin dira azken aldietan, etorkizuneko eraikuntzan jaitsiera bat aurreratuz. Bestetik, lizitazioa berriro aktibatuta egin da, eta obra zibilaren dinamismo handiagoa iradokitzen du hurrengo hiruhilekoetan.

Lehenago ere aipatu denez, kanpo saldoaren ekarpen positiboak barne eskariaren moteltze leuna osorik konpentsatu zuen, hiru hamarrenetara iritsi zela kuantifikatu baita. Ekarpen positibo hori

esportazioen bultzadari esker lortu zen, termino errealetan %1,3 igo baitziren esportazioak, hirugarren hiruhilekoko jaitsieraren ondoren. Beste aldetik, inportazio errealek ere gora egin zuten, baina gutxiago (%0,9). Munduko merkataritza geldirik dagoenean eta ingurunean ziurgabetasun handia dagoenean kanpo saldo positibo bat lortzea azpimarratzekoa da, are gehiago kontuan hartzen bada bai Eurogunean bai Europar Batasunean hiruhileko horretan zazpi hamarreneko ekarpen negatiboa lortu zela.

Termino nominaletan, esportazioen hazkundera %1,6ra iritsi zen eta inportazioena, berriz, %1,2ra. Datu nominalak errealekin alderatuz gero, bi ataletako prezioen igoera txikia izan zela eta %0,3 ingurukoa eratortzen da. Balio hori industria prezioen (IPRI) analititik ateratzen denaren oso antzekoa da.

Esportazioen gorakadaren zati handi bat atzerrira bidalitako ondasunekin lortu zen. Izan ere, laugarren hiruhilekoan 6.522 milioi euro balio zuten salgaiak erman ziren guztira, serie historikoko zifra handienetako bat baita. Kopuru horrek esan nahi du %2,3ko igoera lortu dela aurreko urteko aldi berarekin alderatuta. Urte arteko tasa are handiagoa da (%6,8) ondasun ez-energetikoak bakarrik kontuan hartuz gero, guztira 5.996 milioi euro saldu baitzen. Aitzitik, erregai mineraletan esportatu ziren 525 milioiak 2018ko laugarren hiruhilekoan saldutakoak baino %30,7 gutxiago izan ziren. Jaitsiera nabarmen horren zati bat petrolioaren merkatzearen ondorioa da, baina saldutako kopurua %13,7 txikiagoa izan zen.

Produktu energetikoak alde batera utzita, atzerrira egindako esportazioen gorakadak garraio materiala izan zuen protagonista nagusi, urte arteko %25,9ko hazkundera lortu baitzuen. Bultzada, bereziki, ibilgailu automobilen salmentatik etorri zen (%18,3), agregatuaren sekzio nagusia baita, baina berriz ere oso esanguratsua izan zen trenbideetarako ibilgailuen eta materialen atalean izandako gorakada (%59,7). Atal horretan, salmentak 324 milioi eurora iritsi ziren, merkatu britainiarraren ekarpen nabarmenarekin (202 milioi euro), hiru hiruhilekotan EAEko produktuen erosketak bikoiztu baititu. Ontzien eta beste tresna flotatzaile batzuen salmentak ere aparteko dinamismoa erakutsi zuen (%803,7).

EAEko esportazioaren beste bi produktu adierazgarriek zorte desberdina izan zuten 2019ko azken hiruhilekoan. Alde batetik, makinaren eta aparatuen salmenta %1,0 areagotu zen eta 1.332 milioi eurora iritsi zen, serie historikoko kopururik handiena delarik. Beste aldetik, metal arruntek eta haien manufaktura %2,7 murriztu zuten salmenten balioa, eta, horrenbestez, lau hiruhileko negatiboan kateatu dira. Tamaina txikiagoko taldeen artean, alde handia dago nekazaritzako

produktuen (%16,8) eta bestelako manufakturen (%7,2) igoeren eta plastikoaren eta kautxuaren (-%3,5) eta paperaren (-%3,6) beherakaden artean.

Laugarren hiruhilekoan esportazioek eskuratu zuten hobekuntza garapen bidean dauden herrialdeetan soilik kontzentratu zen. Hain zuzen ere, herrialde garatuei saldutakoaren balioa 5.319 milioi eurokoa izan zen, ia aurreko urteko diru kopuru bera (5.321 milioi). Aitzitik, ELGEen sartuta ez dauden herrialdeek %14,4 egin zuten gora EAEko produktuen erosketetan, 1.202 milioi eurotik gora erosita.

ESPORTAZIOEN HELMUGA

Urte arteko aldakuntza tasak eta mila euro

	2018	2019	2019				
			I	II	III	IV	IV
GUZTIRA	6,8	-0,4	-3,8	5,4	-5,6	2,3	6.521.518
ELGE	7,9	-0,2	-3,2	5,9	-3,8	0,0	5.319.401
Eurogunea	7,1	-0,2	-0,5	5,9	-5,4	-1,2	3.311.678
Alemania	1,6	0,1	-6,5	3,0	3,1	1,5	895.916
Frantzia	5,2	0,8	3,0	7,4	-5,4	-2,7	961.297
Italia	13,8	-5,9	-6,0	-2,7	-13,8	-1,8	298.624
Erresuma Batua	14,5	34,2	14,6	54,9	38,0	31,0	570.688
AEB	16,4	-15,5	-14,0	-18,3	-19,4	-10,7	477.601
ELGEtik kanpokoak	2,2	-0,9	-6,5	2,9	-13,2	14,4	1.202.117

Iturria: Eustat.

AEBetara egindako esportazioek urte arteko laugarren jaitsiera izan zuten jarraian, guztiak %10,0tik gorakoak. Herrialde horrekiko merkataritza harremanak oso baldintzatuta daude erregai mineralekin, produktu horiek esportatutako guztiaren %28,0 hartzen baitute. Osagai hori %34,1 jaitsi zen urtetik urtera, eta horrek urteko lehen hiru hiruhilekoetako beherakada handiak luzatzen ditu. Aitzitik, makinen eta aparatuen salmentak pisua hartzen du herrialdean saltzen diren ondasunen egituran. Une honetan, produktu multzo horrek Estatu Batuetara bidalitako produktu guztien %31,0 baino pixka bat gehiago biltzen du, eta, oro har, %36,1eko igoera erregistratu zuen. Aitzitik, galdaketa manufakturek pisua galdu dute herrialdeari egindako salmentetan, eta %42,7ko beherakada izan dute.

Eurogunera egindako esportazioak %1,2 murriztu ziren urtetik urtera, erregai mineralen salmentak baldintzatuta. Partida horrek pisu handia du (%10,0) esportazioen egituran eta %38,6ko beherakada izan zuen. Jaitsiera horren zati bat produktuaren prezioaren aldakuntzari eta kanbio-tasari egotzi dakioke, baina, halaber, saldutako kopurua nabarmen txikiagoa izan zen (-%17,9). Zorionez, EAetik Europara esportatzen den osagairik garrantzitsuenak, hau da, ibilgailu automobilerik, emaitza bikaina lortu zuen (%32,2), 2018ko bigarren erdian eta 2019ko lehenengoan pilatutako datu txarrak konpentsatzen dituena. Azkenik, galdaketako kapituluak, garrantzitsuak horiek ere salmenten egituran, beherakada handiak izan zituzten aldi horretan, aurreko hiruhilekokoei gehitzen direnak.

Alemania izan zen laugarren hiruhilekoan EAEko produktuen erosketa handitu zuen euroaren eremuko herrialde handienetako bakarra (%1,5). Ibilgailu automobilerik herrialde horretako eskariarekin duten harreman estuak azaltzen du igoera txiki hori. Hala, Europako bultzagile nagusira esportatutako balioaren erdia baino gehiago mota horretako ibilgailuetan kontzentratzen da, eta %30,0ko igoera lortu zuten. Dagoeneko, hiru hiruhileko jarraian hazkunde bizkorra lortu da kapitulu horretan, aurreko aldietan beherakada handiak izan ondoren, non isuriei buruzko Europako araudi berriaren ziurgabetasuna islatu baitzen. Aitzitik, egituran pisua duten gainerako produktuek behera egin zuten esportatutako balioan. Makinak eta aparatuek nabarmentzen dira, urte arteko beherakada %20,0tik gorakoa izan baita.

Frantziaren kasua Alemaniakoaren antzekoa da, baina atal arantzelario bakoitzaren pisua aldatzean, emaitza osoa apur bat negatiboa izatera pasatzen da. Zehazki, hiruhilekoko esportazioen balioa %2,7 jaitsi zen. Merkatu horretan ere ibilgailu automobilak dira pisu handiena duen taldea, baina guztizkoaren %22,1era mugatzen da. Horregatik, erregistratutako igoera %34,7koa izan bazen ere, ez zen nahikoa izan beste kapitulu garrantzitsuetako beherakadak konpentsatzeko. Horien artean, aipatzekoak dira erregai mineralak (-%35,4), burdinaren eta altzairuaren galdaketa (-%11,7) eta galdaketako manufakturak (-%21,8). Makina eta aparatuen esportazioak ere balioa galdu zuen hiruhilekoan (-%2,5).

Italian ere ibilgailu automobilak dira EAEko esportazioen kapitulu nagusia, guztizkoaren %21,1 bereganatuta, baina haien igoera %14,1era mugatu zen, aipatutako Europako bi herrialdeetako tasetatik urrun. Makinen eta aparatuen esportazioak portaera ona erakutsi zuen, %19,4ko hazkundearekin. Aitzitik, galdaketa alorreko kapituluak %20,0 baino gehiago jaitsi ziren, eta kautxuaren salmenta %15,4 murriztu zen.

Euroaren eremutik kanpo, Erresuma Batuak kanpoko sektorearen aurpegirik positiboena erakusten jarraitu zuen, eta EAEko produktuen erosketa %31,0 handitu zuen, azken hiru urteetako igoera handiei jarraipena emanaz. Aurreko bi hiruhilekoetan bezala, trenbideetarako

materialaren salmenta erabakigarria da herrialde horretara egindako esportazioen gorakada nabarmena ulertzeko. Hain zuzen ere, kapitulu horrek herrialdeari egindako salmenta guztien herena baino gehiago bereganatu zuen, eta berriro ere 200 milioi eurotik gorakoa izan zen. Ibilgailu automobilak dira salmenten egituran pisu handiena duen beste atala eta esportatutako zenbatekoa %21,0 handitu zen. Ahuleziak makina eta aparatuetan (-%17,6) eta metal arruntetan eta horien manufakturetan (-%40,2) ikusten dira.

Adierazi den bezala, garapen bidean dauden herrialdeetara egindako esportazioak %14,4 handitu ziren laugarren hiruhilekoan. Eredu horretan ere pisu esanguratsua du ibilgailu automobilaren salmentak, %7,5 hazi baitzen. Beste garraiobide batzuek ere portaera ona izan zuten aldi horretan. Hala, trenbideetan (%80,4) nola itsasontzietan (%849,6) ezohiko aldakuntza tasak erregistratu ziren. Makina eta aparatuek, esportatutako guztiaren herena biltzen baitute, %5,1 hazi ziren, eta galdaketako manufaktura, berriz, %37,7. Emaitza on horiek guztiak gorabehera, batez besteko hazkundearen erantzule nagusia erregai mineralen kapitulua izan zen, aurreko urteko emaitza zazpi aldiz biderkatu zuelako.

Txinak nabarmen handitu zuen (%29,4) EAEko produktuen erosketa, non makineriak eta galdaketako manufakturek protagonismo handia duten. Lehen kasuan, salmentak %11,5 igo ziren; bigarrenean, berriz, %278,8koa izan zen gorakada. Aitzitik, ez zen errepikatu iazko kobreaken erosketa garrantzitsua, eta 2019ko laugarren hiruhilekoan uzkurdura %50,0tik gorakoa izan zen. Errusiako merkatuak ere portaera positiboa erakutsi zuen, eta esportazioek %53,5 egin zuten gora. Kasu honetan, gehien eskatu ziren produktuak garraio materiala (%61,4) eta makineria (%99,8) izan ziren. Azkenik, Brasileran, batez ere, makineria eta garraiorako materiala bidali zen, baina baita metal arruntetan eta beren manufakturen kopuru nabarmena ere. Horrekin, laugarren hiruhilekoko igoera %10,4koa izan zen, bost hiruhilekotan etengabe behera egin ondoren.

Esportazioek ez bezala, inportazioek beherakada izan zuten hiruhilekoan, %5,5koa, eta 4.975 milioi eurokoak izan ziren guztira. Erregai mineralen zein produktu ez-energetikoen erosketa murriztu egin zen urte arteko terminoetan, nahiz eta jaitsiera nabarmenagoa izan zen lehen kasuan (-%13,0) bigarrenean baino (-%2,3). Makinen eta aparatuen inportazioen gorakada (%11,6) metalen eta haien manufakturen beherakadatik (-%14,0) urrun geratu zen, bi talde horiek baitira, energiaz gain, eremu horretako erosketetan pisu handiena duten bi produktu multzoak. Garraio materialaren inportazioak ere emaitza positiboa izan zuen (%11,3), eta nekazaritzako produktuen zenbatekoak zertxobait behera egin zuen (-%1,3).

Eredu bakoitzeko inportazioen banaketak adierazten du erosketen beherakada garapen bidean dauden herrialdeetan gertatu dela (-%23,0), eta herrialde garatuetan, berriz, hazkunde

moderatu gertatu dela (%3,4). Beste hiruhileko batez, diferentzia hori erregai mineralen jatorriak azaltzen du. Hala bada, lehengai horretan Estatu Batuek hartu dute protagonismoa, eta EAEko enpresen laugarren hornitzailea izatera igaro da, duela urtebete erregai estatubatuarren inportazioak oso txikiak izan ziren bitartean. Kontrako norabidean, Libiak garrantzia galdu du hornitzaile gisa.

INPORTAZIOEN JATORRIA

Urte arteko aldakuntza tasak eta mila euro

	2018	2019	2019				
			I	II	III	IV	IV
GUZTIRA	8,8	-0,8	5,1	4,7	-7,2	-5,5	4.974.559
ELGE	4,4	2,1	1,2	10,6	-7,1	3,4	3.612.386
Eurogunea	4,7	1,3	6,5	4,5	-7,5	1,2	2.253.280
Alemania	4,9	3,2	6,3	7,5	-7,7	6,0	768.061
Frantzia	5,6	-7,5	-1,3	-7,9	-11,8	-9,9	437.117
Italia	6,9	-3,7	-2,0	-3,6	-11,7	2,3	249.446
Erresuma Batua	-43,0	-16,1	-28,4	-18,2	-21,5	18,7	158.632
AEB	13,5	86,6	85,6	152,5	81,6	64,0	340.561
ELGÉtik kanpokoak	18,4	-6,5	14,3	-6,2	-7,5	-23,0	1.362.173

Iturria: Eustat.

Erresuma Batuak ere pisua irabazi zuen inportazioen multzoan, erregai mineralen erosketa garrantzitsu bati esker. Alemaniaren kasuan, berriz, makineriaren eta garraiorako materialaren erosketetan gertatzen da gorakada. Frantzian erosketak ia %10,0 murriztu ziren, metal arruntetan eta haien manufakturetan, herrialde horretatik inportatzen den produktu multzo nagusia baita, jaitsiera izan zelako.

Laugarren hiruhilekoko merkataritza saldoa 1.547 milioi eurokoa izan zen, EAEko ekonomiaren aldekoa. Energiaren saldoa negatiboa izan zen eta 808 milioira iritsi zen. Aitzitik, energiaz bestelako saldoa 2.355 milioi euroraino igo zen, serie historikoko handienetako bat delarik. Oro har, merkataritza saldo positiboa lortzen jarraitzen da herrialde garatuekin egiten diren salerosketetan eta negatiboa, ordea, garapen bidean dauden ekonomiekin. Aipatzekoak dira Frantziarekin (524 milioi euro) eta Erresuma Batuekin (412 milioi) merkataritzan lortzen diren aldeko saldoak. Aldiz, saldoak defizitarioak dira Txinarekiko (-115 milioi) eta Errusiarekiko (-154 milioi) merkataritzan.

Prezioak, soldatak eta kostuak

Aurreko aldietan prezioek ia ez zuten goranzko mugimendurik izan, baina aurreko urteko azken hiruhilekoan eta aurtengo lehen hilabetean inflazio presio txikiak hasi ziren sortzen. Hori horrela izanda, eta BPGaren deflatoretik hasita, aurreko hiruhilekoan %0,8 izatetik laugarren hiruhilekoan %1,1 izatera igaro zen, eta KPIaren gainetik jarraitu zuen. Hala ere, bi adierazle horien arteko tarteak ia bere horretan mantendu zen, eta bietan igoera handiagoak izan zituzten. Deflatorearen kasuan, hirugarren hiruhilekoan ez bezala, kontsumo pribatuaren deflatorearen eta kapitalaren eraketa gordinaren deflatorearen bilakaerak eragin zuten igoera.

KPIaren esparruan, adierazle hori zenbait hilabetez maila apaletan egon ondoren, azarotik aurrera goranzko joerari ekin zion, 2020ko lehen hilabetera arte. Hala eta guztiz ere, bilakaera horren arrazoiak ez ziren berberak izan iazko ekitaldiaren amaieran eta aurtengoaren hasieran. Hala, iazko azken hilabeteetan, igoera duela urtebete petrolioaren prezioak osagai energetikoaren gainean izan zuen bilakaeraren oinarritzko ondorioei zor zaie. Aurtengo hasieran, berriz, inflazioak gora egiten jarraitu zuen, elektrizitatearen prezioetan izandako igoeraren ondorioz. Azkenean, otsailean, inflazioak, hiru hilabeteko igoeren ondoren, behera egin zuen berriro, erregaien bilakaeraren ondorioz. Gainera, petrolioaren prezioaren beherakadak inflazioaren jaitziera handiagoa iragartzen du martxoan.

KONTSUMOKO PREZIOEN INDIZEAREN BANAKETA

Urte arteko aldakuntza tasak eta ekarpenak

	2018	2019	2019		2020	Ekarpena
			III	IV	Otsaila	
Inflazio osoa (%100)	1,6	1,0	0,6	0,8	0,8	0,8
Azpiko inflazioa (%81,4)	0,9	1,0	1,1	1,2	1,4	1,1
- Elikagai landuak (%13,6)	0,9	0,6	0,6	1,1	1,9	0,3
- Industria ondasunak (%24,8)	-0,1	0,3	0,4	0,5	0,6	0,1
- Zerbitzuak (%43,0)	1,5	1,6	1,7	1,6	1,6	0,7
Hondar inflazioa (%18,6)	4,6	0,8	-1,5	-0,9	-1,7	-0,3
- Landu gabeko elikagaiak (%7,6)	2,9	1,3	1,0	2,6	1,9	0,1
- Energia (%11,0)	5,9	0,4	-3,1	-3,3	-4,1	0,4

Iturria: INE.

Hain zuzen ere, petrolioaren prezioa eskariaren aurreikuspenen suspertzearekin hasi zen igotzen, maiatzean 75 dolarren langa gairantz iritsiz, baina uda aurreko hilabeteetan murriztuz joan zen, Arabiako petrolio instalazioei egindako erasoei lotutako gorakada txiki batek etena. Ondoren, azaroan eta abenduan, petrolioaren prezioak gora egin zuen berriro, LPEEren bileretan hartutako akordioen ondorioei buruzko ziurgabetasun handiko testuinguru batean. Eta, azkenik, koronabirusaren krisiak eta Saudi Arabiaren eta Errusiaren arteko gatazkak, petrolio gordinaren ekoizpenari dagokionez, minimoetara eraman zuten Brent upela 2020ko martxoan. Erregistro horiek 30 dolarren azpitik ere geratu ziren hilaren erdialdean, eta %30 murriztu ziren, 1991tik, Golkoko gerra hasi zenetik, izandako beherakadarik handiena baita.

Hala eta guztiz ere, behin eskariaren arazoak gairantutakoan Brent upelaren prezioa 60 eta 65 dolar artean egonkor mantenduko dela espero da. Beraz, inflazioaren etorkizuneko igurikimenean azpiko inflazioaren azpitik egon daitezke, urteko lehen hilabeteetan inflazioa berdindu ondoren. Berdintasun hori ez zen aurreko urteko maiatzetik gertatzen. Epe laburrera, Funcasen aurreikuspenen arabera, inflazioak tasa negatiboak ere izan ditzake, eta, ondoren, erregistro positiboetara itzuliko da, osasun krisiak eta Saudi Arabiak petrolio ekoizpena normalizatu ondoren. 2021ean, aldiz, balioak handiagoak izango dira, petrolioaren prezio oso txikiekin alderatuko direlako.

Izan ere, azpiko inflazioak eta inflazio globalak erregistro bera markatu zuten 2020ko urtarrilean, eta bi adierazleak %1,4an kokatu ziren, bien artean zegoen arrakala itxiz, gero berriro irekitzeko, inflazioak otsailean, datuak argitaratu diren azken hilekoa hori baita, izandako beherakadaren ondorioz. Horiek horrela izanda, inflazioaren nukleo egonkorrak bere gorakadarekin jarraitu zuen, 2017ko erdialdetik izandako baliorik altuena markatuz. Aurreko hilabeteetan ez bezala, igoera horren arduradun nagusia landutako elikagaien, edarien eta tabakoaren osagaia izan zen. Talde horren ondoren, zerbitzuak kokatu ziren, %1,6 inguru garestitu baitziren, turismoarekin lotutako partidei lotutako aldaketa txiki batzuekin. Azkenik, energiaren bestelako industriaren ondasunek hazkunde erritmoa areagotu zuten, nahiz eta talde horren aldakuntza tasak oraindik oso handiak ez izan.

Aitzitik, hondar inflazioak inflazio globalaren gehikuntzari egin zion ekarpena oso txikia izan zen, landu gabeko elikagaien aldetik bakarrik positiboa izan zelarik. Bitartean, energiaren balio negatiboak erregistratzen jarraitu zuen, petrolioaren prezioan gertatu berri diren jaitsierek eraginda.

Taldeen bilakaera aztertuz gero, garraioak inflazio globalaren beherakadari egiten dion ekarpenagatik nabarmentzen da. Iazko amaieran %6aren inguruko erregistroak jaso ondoren, otsailean %1,6ra jaitsi zuen bere tasa, lehenago ere aipatu den erregaien beherakadaren

ondorioz. Era berean, etxebizitza taldeak erregistro negatiboenak aurkeztu zituen, berokuntzarako gasolioaren prezioen jaitsierak eraginda. Beherakada horiei komunikazioena gehitu behar zaie, horien tasa balio negatiboetan kokatu baitzen (-%0,6), telefonia eta fax zerbitzuen prezioak aurreko urtean baino gutxiago igo zirelako.

EAE-KO KONTSUMOKO PREZIOEN INDIZEA

Urte arteko aldakuntza tasak

	2018	2019	2019				2020
			I	II	III	IV	Otsaila
Indize orokorra	1,6	1,0	1,3	1,1	0,6	0,8	0,8
Janariak eta alkohol gabeko edariak	1,5	0,9	0,7	0,3	0,9	1,9	2,1
Edari alkoholdunak eta tabakoa	2,2	0,3	1,4	0,1	-0,3	-0,2	0,4
Jantziak eta oinetakoak	1,1	1,0	0,8	1,1	1,0	0,9	1,2
Etxebizitza, ura, elektrizitatea, gasa	2,6	-1,4	2,0	0,1	-3,4	-4,4	-3,7
Etxeko hornidura	0,3	1,0	0,8	0,8	1,3	1,3	0,9
Medikuntza	0,2	0,4	0,0	0,0	0,6	1,0	0,8
Garraioa	3,4	2,7	3,0	3,3	1,8	2,9	1,6
Komunikazioak	2,4	0,9	2,0	0,2	0,4	0,8	-0,6
Aisia eta kultura	-0,4	-0,2	-1,4	-0,1	0,5	0,4	0,4
Irakaskuntza	1,0	1,0	0,8	0,8	0,9	1,4	1,4
Hotelak, kafetegiak eta jatetxeak	1,9	1,9	1,7	2,3	2,0	1,7	1,9
Besteak	0,7	1,6	1,5	1,9	1,4	1,4	1,2

Iturria: INE.

Beste aldetik, industriaren prezioek bere horretan mantendu zituzten inflazio presioak, eta osagai energetiko horrek aldakuntzarik handienak erakutsi zituen berriro, kontsumo ondasunen ekoizpen prezioekin batera, azken hilabeteetan izan zituen batez bestekoaren oso gainetik. Aitzitik, bitarteko ondasunen inflazioak ez zituen alde batera utzi aurreko aldietan jaso zituen tasa negatiboak.

Negoiazio kolektiboaren atalean, nabarmendu behar da 2019ko amaieran 311.814 langilek zituztela beren lan baldintzak eguneratuta, hots, aurreko urtean baino ia 40.000 gehiago, biztanleria landunaren %51,6ri eraginez. Halako mailarik ez zen 2009az geroztik lortzen. Beste aldetik, urte horretan erregistratutako hitzarmenen batez besteko soldata igoera %2,3 izan zen, aurreko urteetan sinatutako hitzarmenak ere kontuan hartuta batez besteko igoera baino hiru hamarren handiagoa. Hala eta guztiz ere, igoera puntu bat gorago geratu zen 2019an prezioek izan zuten gorakadarekin alderatuta. Beraz, igoera horrek eta aipatu den soldata igoeren irismen

handiagoak gorantz bultzatu zuten batez besteko soldata, eta horrek PFEZaren bitartez bildutako datu onak azaltzen ditu.

HITZARMENETAN ADOSTUTAKO SOLDATA IGOERAK

Urte arteko aldakuntza tasak

	2015	2016	2017	2018	2019
Indarrean dauden hitzarmenak:	0,6	1,0	1,5	1,9	2,0
- Urtean zehar sinatutakoak	0,7	1,1	1,7	2,2	2,3
Negoiazio esparruaren arabera:					
- Sektoreko hitzarmenak	0,6	1,0	1,5	2,0	2,1
- Enpresako hitzarmenak	0,6	1,1	1,5	1,6	1,8

Iturria: Lan Harremanen Kontseilua.

Azkenik, INEk langile bakoitzeko batez besteko kostuaz egiten duen estatistikaren arabera, langile bakoitzeko batez besteko lan kostuak %1,5eko gorakada izan zuen, hau da, aurreko hiruhilekoan baino hamarren bat gehiago, eta hamar hiruhileko eman ditu jarraian eremu positiboan. Hala ere, urtean zehar erregistratu ziren igoerak aurreko urtekoak baino txikiagoak izan ziren, benetan egindako ordu bakoitzeko lan kostuaren kapituluan izan ezik, Estatuko gainerako tokietan erregistratutakoa baino askoz handiagoa izaten jarraitu baitzuen, neurri batean gure autonomia erkidegoan benetako lanaldia murriztagoa izan zelako.

LAN KOSTUAK

Urte arteko aldakuntza tasak

	2018	2019	2018		2019		
			IV	I	II	III	IV
Lan kostu guztiak langileko	2,5	1,8	3,1	1,7	2,8	1,4	1,5
- Soldata kostua guztira	2,4	1,4	3,2	1,5	3,2	0,8	0,2
- Bestelako kostuak	2,9	3,1	2,8	2,3	1,8	3,0	5,4
Lan kostu guztiak orduko	2,3	3,8	2,3	0,0	7,5	5,5	2,0
- Soldata kostua guztira	2,1	3,4	2,4	-0,2	8,0	5,0	0,8
- Bestelako kostuak	2,7	5,1	2,0	0,5	6,3	7,2	6,0
Adostutako lan orduak	0,3	0,1	0,5	-0,1	-0,3	0,6	0,0
Benetan lan egindako orduak	0,3	-1,8	0,8	1,7	-4,5	-3,9	-0,6

Iturria: INE.

Arlo publikoa

Zerga itunduen bilakaerari dagokionez, nabarmentzekoa da hiru foru ogasunek beste errekor historiko bat gainditu zutela, eta, beraz, aurreikusitako helburuak lortzeaz gain, gainditu ere egin zituztela, diru bilketa %3,3 handitu zelako. Zehatz-mehatz adierazita, diru bilketa osoaren zenbatekoa 15.469,6 milioi eurotan kokatu zen, hau da, aurrekontuan jaso zena baino 204 milioi euro gehiago batuta. Hori horrela izanda, hiru urtez jarraian, inoiz lortu gabeko diru bilketak eskuratu dituzte.

Zergen portaera on hori enpleguaren eta kontsumoaren bilakaera onean oinarritu zen. Izan ere, enpleguaren gorakadaren eta soldaten igoera neurritsuaren ondorioz, PFEZ zergaren diru sarrerak %5,7 igo ziren. Zerga horren elementuen artean, lan etekinen gaineko atxikpenak izan ziren hazkunderik handienak eskuratu zituztenak (%6,4), lan merkatuaren martxa onaren isla, iaz krisiaren aurreko afiliazio maila ia osorik berreskuratu baitzuen. Era berean, kapital higiezinaren etekinen gaineko atxikpenak (%1,8) hobetu egin ziren. Aitzitik, kapital higigarriaren atxikpenak (-%21,8) eta ondare irabazien gaineko atxikpenak (-%22,6), berriz, nabarmen murriztu ziren. Hala eta guztiz ere, aipatu diren hiru elementu horien pisua laneko etekinena baino nabarmen txikiagoa da.

Aitzitik, zuzeneko zergapetzearen beste osagai handiak, hau da, sozietateen gaineko zergak, beheranzko joera nabarmena erakutsi zuen (-%11,7), nahiz eta egia den jaitsiera Bizkaian bakarrik gertatu zela ia, Araban ez baitzen ia aldaketarik izan aurreko ekitaldiarekiko, eta Gipuzkoan ere igo egin baitzen diru bilketa 2018arekiko. Beheranzko bilakaera hori enpresei oro har aplikatzen zaien tasa orokorrean onartu zen beherakadak eragin zuen, %26tik %24ra igaro baitzen. Orobat, enpresa horiek 2018an egin behar izan zituzten ordainketen aurrerapenek ere eragina izan zuten emaitzan.

PFEZaren antzera, BEZaren bilakaera ere positiboa izan zen, eta horrek kontsumoaren nolabaiteko sendotasuna agerian utzi zuen. Zehazkiago adierazita, zerga horren bidez %1,7 diru gehiago bildu zen, nahiz eta zerga horren itzulketak handitu egin ziren, esportazioek gora egin zutelako. Azkenik, zerga bereziek ere, kontsumoaren portaeraren beste termometro bat baitira, oso tonu onari eutsi zioten (%10,5), batez ere hidrokarburoen bilakaera positiboak bultzatuta (%13,9), automozioko gasolinaren eta gasolioaren kontsumoetan izandako susperraldiaren ondoren, eta neurri txikiagoan beste zerga berezi handiak, tabako laboreenak (%1,4). Aitzitik, elektrizitateak erregistro negatiboak izan zituen (-%5,5), aurreko urtean izandako diru sarrera nabarmenen ondoren.

TRIBUTU ITUNDUEN BILAKAERA (urtarrila-abendua)

Mila euro

TRIBUTUAK	Diru bilketa		
	2018	2019	% Ald. 19/18
PFEZ	5.407.614	5.713.671	5,7
- Lanaren eta lanbide jard. etekinen atxikipenak	4.991.342	5.310.336	6,4
- Kapital higigarriaren etekinen atxikipenak	180.720	141.252	-21,8
- Kapital higiezinaren etekinen atxikipenak	81.905	83.339	1,8
- Ondare irabazien atxikipenak	51.306	39.701	-22,6
- Loteria eta apustu jakin batzuen g/zerga bereziak	43.570	56.935	30,7
- Prof. eta enpresariaren ordainketa zatikatuak	168.931	176.994	4,8
- Kuota diferentzial garbia	-110.161	-94.885	13,9
Sozietateen gaineko zerga	1.476.010	1.303.792	-11,7
- Kapital higigarriaren etekinen atxikipenak	180.720	141.252	-21,8
- Kapital higiezinaren etekinen atxikipenak	81.905	83.339	1,8
- Ondare irabazien atxikipenak	51.306	39.701	-22,6
- Kuota diferentzial garbia	1.162.078	1.039.502	-10,5
Ez-egoiliarren errentaren gaineko zerga	32.439	51.835	59,8
Oinordetza eta dohaintzen gaineko zerga	132.079	122.339	-7,4
Ondarearen gaineko zerga	184.877	167.643	-9,3
Kreditu entitateen gordailuen gaineko zergak.	24.565	24.163	-1,6
Energia elektrikoaren ekoizpenaren gaineko zerga	34.857	23.698	-32,0
ZUZENEKO ZERGAK GUZTIRA	7.292.440	7.407.142	1,6
BEZaren bertoko kudeaketa	4.059.967	4.129.679	1,7
Ondare eskualdatzeen gaineko zerga	160.048	162.760	1,7
Egintza juridiko dokumentatuen gaineko zerga	46.970	47.502	1,1
Garraibide jakin batzuen gaineko zerga bereziak	26.073	28.131	7,9
Fabrikazioaren zerga berezia. Bertoko kudeaketa	1.723.267	1.903.946	10,5
Aseguru sarien gaineko zerga	79.140	78.931	-0,3
Joko jardueren gaineko zergak	6.614	6.227	-5,9
Berotegi efektuko gasen gaineko zergak	3.846	3.044	-20,8
Iraungitako zergak	-9.404	-2.804	70,2
ZEHARKAKO ZERGAK GUZTIRA	6.096.521	6.357.416	4,3
TASAK ETA BESTE. SARRERAK GUZTIRA	118.510	109.675	-7,5
BERTON KUDEATUTAKO TRIBUTU ITUNDUAK	13.507.471	13.874.233	2,7
BEZaren doikuntza	1.776.026	1.898.909	6,9
Zerga berezien doikuntza	-301.952	-303.555	-0,5
TRIBUTU ITUNDUAK GUZTIRA	14.981.545	15.469.587	3,3

Iturria: Foru aldundiak.

Arlo finantzarioa

2019ko azken zatian eta 2020ko hasieran, finantza baldintzak lasaitzen jarraitu zuten, merkataritza alorreko tentsioak murriztearen ondorioz. AEBen eta Txinaren arteko merkataritza akordioa sinatzeak ezegonkortasuna murriztea ahalbidetu zuen, baina koronabirusaren osasun larrialdia agertu izanak eta munduko ekonomian izango zuen eraginari buruzko ziurgabetasun handiak berriro ere hegazkortasuna eta arriskua saihesteko nahia areagotu zituzten, eta horrek burtsa indizeak eta zor publikoaren errentagarritasunak behera egitea ekarri zuen, eta dibisa merkatuetan, euroaren portaera gorabeheratsua izan zen dolarraren aldean.

ADIERAZLE MONETARIO ETA FINANTZARIOAK

	2018	2019	2019				2020		
			Iraila	Urria	Azar.	Abend.	Urt.	Ots.	Mar
Interes tasa ofizialak (%)									
Europako Banku	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Erreserba Federala	2,50	1,75-1,50	2,0-1,75	1,75-1,5	1,75-1,5	1,75-1,5	1,75-1,5	1,75-1,5	0,25-0,0
Japoniako Bankua	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10
Ingalaterrako Bankua	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,10
Txinako Banku Popularra	4,35	4,15	4,20	4,20	4,20	4,15	4,15	4,05	4,05
Brasilgo Banku Zentrala	6,50	4,50	5,50	5,00	5,00	4,50	4,50	4,25	3,75
10 urteko zor publikoaren errentagarritasuna									
Alemania	0,25	-0,19	-0,58	-0,41	-0,36	-0,19	-0,44	-0,61	-0,46
Espainia	1,42	0,47	0,16	0,25	0,44	0,47	0,23	0,28	0,68
Grezia	4,38	1,48	1,39	1,16	1,49	1,48	1,18	1,36	1,65
Erresuma Batua	1,27	0,83	0,49	0,63	0,71	0,83	0,53	0,44	0,36
Italia	2,77	1,43	0,83	1,04	1,35	1,43	0,92	1,13	1,53
AEB	2,69	1,91	1,68	1,69	1,77	1,91	1,52	1,13	0,70

Iturria: Europako Banku Zentrala (EBZ) eta Espainiako Bankua.

Atlantikoaren bi aldeetan argitaratu diren datu makroekonomikoak espero baino okerragoak ziren arren, eta 2020aren hasieran AEBen eta Iranen arteko tentsio geopolitikoak gora egin zuen arren, balizko merkataritza akordio baten itxaropenak pixkanaka merkatuetan zegoen baikortasuna sendotu zuen. Izan ere, ekonomia aurreratuetako banku zentral nagusiek beren diru politikak aldatu gabe utzi zituzten.

Hala ere, koronabirusaren agerpenak ekoizpena geldiarazi zuen, turismoa bezalako funtsezko sektore ekonomiko batzuk geldiarazi zituen, hornidura kateak hautsi zituen eta konfiantzaren, eskariaren eta kontsumoaren beherakada ekarri zuen. Krisi ekonomiko berri baten ondorio larrien eta arriskuaren aurrean, lehen aldiz eta ekintza koordinatu batean, Kanadako Bankuak, Ingalaterrako Bankuak, Japoniako Bankuak (BoJ), Europako Banku Zentralak (EBZ), Erreserba Federalak (Fed) eta Suitzako Banku Nazionalak dolarretan likidezia errazteko plana iragarri zuten.

Halaber, Fedek bere erreferentzia tasaren bi beherapen egin zituen, %0,25-%0,0ko tartean kokatu arte, baita 700.000 milioi dolarreko aktiboak erosteko erronda bat ere egin zuen. Ingalaterrako Bankuak ere bi murrizketa egin zituen astebeteko epean, eta bere tasa %0,1eraino jaitsi zuen, bere historiako baxuena, eta bere malgutze kuantitatiboko programa 200.000 milioi liberatan handitzea erabaki zuen. Japoniako Bankuak eta EBZk, berriz, erreferentziatzko interes tasa maila berean mantentzea erabaki zuten, baina BoJk bonuen eta bestelako tresnen erosketa handitzea erabaki zuen, baita enpresei finantzaketa lerro berri bat sortzea ere, hori guztia covid-19aren eraginari aurre egiteko. EBZk, berriz, likidezia injekzioen bateria bat jaurti zuen, eta 120.000 milioi eurotan handitu zituen pizgarriak.

Garapen bidean diren merkatuetan, Brasilgo Banku Zentralak beste banku zentralen antzeko mugimendua egin zuen eta bere interes tasa 50 pb-tan murriztu zuen, minimo historikora, %3,75era. Txinan, azkenik, koronabirusaren krisiak fabrikak ixtera eta hiriak isolatzera behartu zuen eta horrek industriaren eta zerbitzuen jarduera eskala handian etetea ekarri zuen. Horregatik, Txinako Herri Bankuak, herrialdeko jardueraren geldialdiaren ondorio negatiboak arintzeko asmoz, likidezia injekzio handiak egin zituen eta bere erreferentzia tasa oinarrizko 10 pb-tan murriztu zuen eta %4,05ean finkatu zuen.

Europako zor-merkatuetan, 2019ko azken saioetan eta 2020ko lehenengoetan inbertsio sentimenduaren tonu onak eta 2020an diru politika egokitzailaren ikuspegiak interes tasa egonkor samarrak ekarri zituzten urtarrileko lehen asteetan. Hala ere, egonkortasun hori koronabirusaren krisiak eten zuen, ziurgabetasuna, arriskuarekiko abertsioa eta hegazkortasuna nabarmen areagotu zituen. Egoera horren aurrean, inbertitzaileek segurutzat jotzen ziren aktiboetan bilatu zuten babes, hala nola dolarrean, urrean eta AEBetako eta, bereziki, Alemaniako zor subiranoan, nahiz eta azken horrek errentagarritasun negatiboa eskaini. Espainiako bonuaren bilakaerari dagokionez, inbertitzaileek Espainia ikusi zuten koronabirusaren krisiaren aurrean esposizio handieneko herrialdeetatik, turismoaren eta automobilgintzaren sektoreak pisu handia zuelako, eta, horregatik, gorantz presionatu zuten bere arrisku saria, martxoaren erdialdean 147 pb-ra iritsi zena. Geroztik, EBZk hartutako neurriek, bai eta Espainiako gobernuak merkatuak lasaitzeko eta ekonomiaren beherakada arintzen saiatzeko aurkeztutako akzio partikularrek ere, igoera hori murriztea lortu zuten. Hala ere, 100 pb-tik gora mantendu zen.

Dibisen merkatuari dagokionez, bere bilakaera bonoaren antzekoa izan zen. 2019ko azkeneko zatian eta 2020ko lehen asteetan, ziurgabetasunaren murrizketak euroaren kotizazioa gora bultzatu zuen eta dolarraren zein yenaren aldean balioa irabazi zuen. Ondoren, koronabirusaren agerpenak kapital fluxuak babestzat hartzen diren aktiboetara bultzatu zituen, dolar estatubatuarra, yen eta libera esterlina indartu zituztenak. Hori dela eta, euroak balioa galdu zuen dibisa hauen aurrean. Izan ere, egindako truke tasa nominalaren terminoetan eta herrialde industrializatu guztien aldean, euroa %1,2 jaitsi zen abenduaren amaieraren eta otsaileko amaieraren artean. Fedek egindako interes tasen ondorengo murrizketek dolarraren sendotasuna moteldu zuten eta euroa gorantz bultzatu zuten, galdutako kotizazioaren zati bat berreskuratuz.

ADIERAZLE MONETARIO ETA FINANTZARIOAK

	2018	2019	2019			2020		
			Urria	Azar.	Abend.	Urt.	Ots.	Mart.
Truke tasak								
Dolarra/euro	1,181	1,120	1,105	1,105	1,111	1,110	1,090	1,106
Yena/euro	130,4	122,1	119,5	120,4	121,2	121,4	120,0	118,9
Libera esterlina/euro	0,885	0,877	0,875	0,858	0,847	0,849	0,841	0,895
Yena/dolarra	110,4	109,1	108,1	108,9	109,1	109,3	110,1	107,5
€ efektibo nominala (%)	99,0	97,3	97,4	96,7	96,7	96,2	95,6	98,1
Burtsa indizeak (*)								
IBEX35	-15,0	11,8	8,4	9,5	11,8	-1,9	-8,6	-28,9
Eurostoxx-50	-14,3	24,8	20,1	23,4	24,8	-2,8	-11,1	-25,6
Dow Jones	-5,6	22,3	15,9	20,3	22,3	-1,0	-11,0	-23,2
Nikkei 225	-12,1	18,2	14,6	16,4	18,2	-1,9	-10,6	-20,0
Standard & Poors	-6,2	28,9	21,2	25,3	28,9	-0,2	-8,6	-20,0

(*) Hazkunde metatua urte hasieratik hilekoaren azken egunera arte.
Iturria: Europako Banku Zentrala (EBZ) eta Espainiako Bankua.

Burtsen bilakaerari dagokionez, abenduaren erdialdean AEBen eta Txinaren arteko balizko merkataritza akordio baten iragarpenak eta Erresuma Batua EBtik modu ordenatuan irteteko probabilitate handiak burtsak suspertu zituen 2019ko azken zatian, arriskuarekiko abertsioa eta hegakortasuna murriztuz. Hain zuzen ere, Espainiako burtsarentzat 2019. urtea onena izan zen 2013tik, Ibex 35ek %11,8ko igoera izan zuelako. Gainerako burtsen bilakaera are hedakorragoa izan zen. Standard & Poors indizeak %28,9ko errebalorizazioa lortu zuen, Eurostoxx-50 indizeak %24,8koa, eta Dow Jones indizeak %22,3koa. Hala ere, irabazi horiek desagertzen joan ziren koronabirusa eta hari lotutako krisia hedatu ahala, eta zigor gogorra ekarri zien burtsa nagusiei, egun jakin batzuetan urteetako jaitsierarik txarrenak erregistratu zituztelako. Galerak Europako

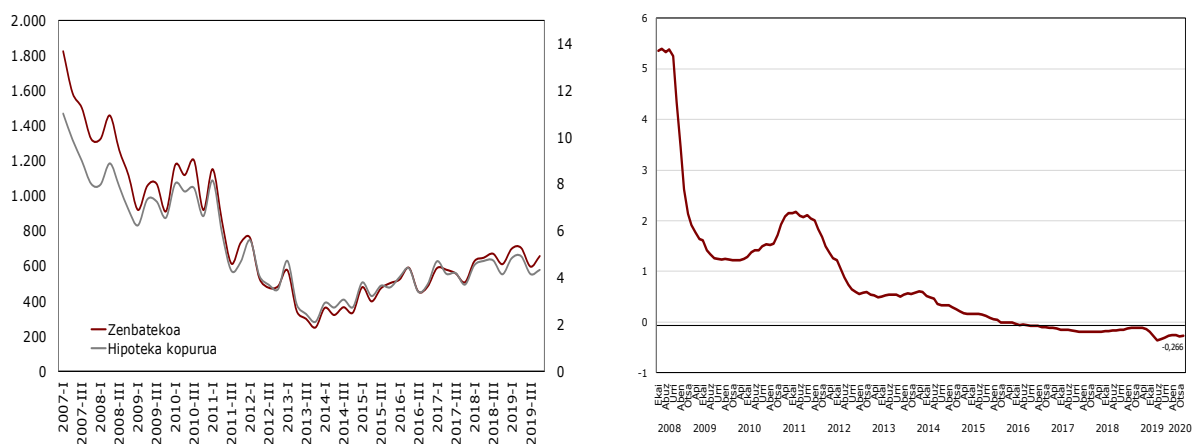
burtsa handi guztientzat (Londres, Paris, Frankfurt edo Milan) hedatu ziren, nahiz eta denek Madrilek baino gutxiago egin zuten atzera. Zehazki, martxoaren amaieran, New Yorkeko burtsa %23,1 jaitsia zen, Eurostoxx-50ek %25,6 laga zuen, Nikkei 225ek %20,0, baina Espainiako burtsak %28,9 egin zuen behera eta 6.785 puntutan amaitu zuen hilabetea.

Badirudi koronabirusak euriborraren balioan ere eragina izan duela. Otsailean, haren bilakaerak mesede egin zien hipoteka aldakorra zutenei; izan ere, 12 hilabeterako euriborrak $-\%0,288$ an itxi zuen otsaila, aurreko erregistrotik 0,018 puntu beherago, eta 2019ko urritik izandako lehen jaitsiera ekarri zuen. Gero, martxoan, joera hori irauli egin zen. Izan ere, finantza merkatuetan sortutako segurtasunik ezaren ondorioz, euriborra $-\%0,266$ ra igo zen martxoan. Horiek horrela, indizeak lau urte jarraian bete ditu negatiboan, eta gaur egungo egoera ikusita, badirudi 2020 urte osoan zehar ere horrela mantenduko dela.

Etxebizitzaren hipoteken bilakaera

Zenbatekoa (ezkerrean, milioiak) hipoteka kopurua (eskuinean, milak)

Euriborra 12 hilera

Iturria: INE eta Espainiako Bankua.

Etxebizitzaren gaineko hipotekek gora egin zuten 2019ko laugarren hiruhilekoan, hirugarren hiruhilekoan, bereziki abuztuan eta irailean, izandako jaitsieren konpentsazio gisa, Higiezinaren Kreditu Legea indarrean sartzeak sortutako ziurgabetasunaren ondorioz, milaka eragiketaren itxiera atzeratu baitzuen. Zehazki, urteko laugarren hiruhilekoan 4.342 hipoteka formalizatu ziren, aurreko hiruhilekoan baino 177 gehiago eta 2018. urtearen amaieran erregistratutakoak baino 188 gehiago. Urteko kopuruetan, 2019ko balantzeak legearen eragin negatibo hori ezerezean utzi zuen. Hala, iaz 18.278 hipoteka sinatu ziren, aurreko urtean baino %0,9 gehiago,

baina hipoteka merkatua aurreko urteekin alderatuta hoztu egin dela ere islatzen du, batez beste %8,0 hazi baitzen urte horietan.

Bestalde, hipoteka motaren eta interes tasa hipotekarioen gaineko joerak aldaketa handirik gabe mantendu ziren. Tasa finkoko hipotekak pisu handiagoa irabazten jarraitu zuen guztizkoan, 2019an %44 sinatu zen batez beste, 2018an %40 sinatu zen bitartean, eta hipoteka tasak batez beste %2,5ean mantendu ziren.

KREDITU ETA GORDAILUAK

Urte arteko aldakuntza tasak eta milioi euro

	2018	2019	2019				Aldea 2008-IV eta 2019-IV		
			I	II	II	IV	IV	Milioi €	Tasa
Kredituak	-3,4	0,1	-1,6	-2,6	-4,1	0,1	68.515,5	-18.904,2	-21,6
Arlo publikoa	8,1	6,6	9,3	-1,3	-3,8	6,6	7.618,2	5.589,8	275,6
Arlo pribatua	-4,6	-0,7	-2,8	-2,8	-4,1	-0,7	60.897,3	-24.494,0	-28,7
Gordailuak	2,3	6,6	6,4	4,3	4,0	6,6	86.934,8	10.591,3	13,9
Arlo publikoa	36,6	8,9	22,0	5,2	8,8	8,9	4.799,5	-733,7	-16,3
Arlo pribatua	0,9	6,5	5,6	4,3	3,7	6,5	82.135,3	11.524,9	16,3
Agerikoak	6,6	11,4	11,4	8,8	7,9	11,4	69.105,6	42.118,1	156,1
Eperakoak	-17,3	-13,5	-14,5	-13,0	-12,7	-13,5	13.029,7	-30.593,2	-70,1

Iturria: Espainiako Bankua.

Enplegua sortu bazen ere eta finantzaketa baldintza onak izan arren, EAEko sektore pribatuak berriro ere zorpetze maila jaitsi zuen 2019ko laugarren hiruhilekoan. Hain zuzen ere, sektore pribatuaren zorraren zenbatekoa 61.000 milioi eurotik behera kokatu zen, 2005etik inoiz izan duen baliorik txikiena delarik. Zenbateko horrek esan nahi du zorpetze maila 2008an izandako maximoa baino %28,7 txikiagoa izan zela, eta haren zorra ia 24.500 milioi euro murriztu dela ordutik. Sektore publikoak, berriz, urte arteko tasetan bere zorpetze maila handitu bazuen ere, sei hileko eman ditu jadanik zorpetze maila gutxituz. Hala, 2019ko bigarren hiruhilekoan 8.330 milioi euroko zorra gaudituz ostean, 7.618 milioi euroko zorrarekin amaitu zuen urtea. Diru kopuru hori BPGaren %9,6aren baliokidea da. Aurreko guztiaren ondorioz, kreditu guztiak %0,1 hazi ziren.

Hurrengo hilabeteetan, covid-19ak baldintzatuta, pentsatzekoa da sektore publikoa behartuta egongo dela bere zorpetze maila handitzera, pandemiaren tamainari aurre egiteko. Aitzitik, familiak, jarduera ekonomikoaren geldialdiak eta ERTEek kaltetuta, gastua murrizten eta, ahal den neurrian, aurrezki maila handitzen saiatuko dira.

2019ko azken hilekoetan bizi zen finantza egonkortasuna eta banku erakundeek eskainitako ordainsari ia hutsala gorabehera, partikularrek gordailuetan inbertitu zuten berriro. Izan ere, gordailuen ordainketen 2019ko muturrak %0,03an kokatu zen ageriko gordailuek eskainitako interesen tasan eta %0,18an, berriz, bi urtetik gorako gordailuetan. Hain zuzen ere, bankuen gordailuetan jarritako aurrezkiak %6,6ko hazkundea izan zuen 2019ko azken hiruhilekoan, 2008tik izandako gorakadarik handiena baita, Espainiako Bankuaren azken datuen arabera. Hala, 2019ko abenduan, EAEko eragileen gordailuen bolumena 87.000 milioi eurora hurbildu zen, aurrekaririk gabeko zifra bat dena. Horietatik 82.135 milioi euro gordailu pribatuei dagozkie (69.100 milioi ageriko gordailuetan daude).

Aurreikuspenak

Urtariletik aurrera, nazioarteko erakundeek egindako txosten ekonomiko guztiek arrisku handia aurreikusten zuten, beste edozeinen gainetik zegoen faktore batek eragindakoa: covid-19ak. Pandemiaren eragina aurreikusten duten agertoki makroekonomikoek ziurgabetasun handia eragiten dute. Hazkunde ekonomikoan oso eragin kaltegarria izango du, baina zalantza asko daude argitu gabe: ondorioak arintzeko bideratuko diren politika ekonomikoen iraupena, intentsitatea eta eraginkortasuna.

Ingurune makroekonomikoari buruz eskuragarri dagoen informazioarekin, EAEko ekonomiaren berezko adierazle eguneratuekin eta pandemiaren iraupenari buruz egin diren hipotesiekin, Eusko Jaurlaritzako Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritzak EAEko ekonomiaren taula makroekonomikoa berrikusi du 2020 urterako, BPGaren aldakuntza tasaren behearanzko zuzenketa handiarekin, eta 2021 urteari dagozkion datuak proiektatu ditu. Hilabete konfinamendualdi hertsizat hartu da, funtsezkoa ez den jarduera oro geldiaraziz, eta 45 eta 60 egun bitarteko aldi egoera normal batera pixkanaka itzuliz.

Aurreikuspen ariketa honetako emaitzen arabera, 2020an batez beste ekonomia %3,6 jaitsiko da, eta 2021ean batez beste %2,6 sendoa haziko da. Kalkuluen arabera, hiruhilekoen arteko narriadura arina izango da aurtengo lehen hiruhilekoan, eta handia bigarrean. Bigarren sei hilekorako, jarduerak gora egitea espero da, eta 2021ean susperraldi hori finkatuko da. Hala

ere, taula makroekonomiko horretan, munduko ekonomian bezala, bilakaera ekonomikoari buruzko ziurgabetasuna da faktore nagusia, gaur egun inoiz baino gehiago.

EKONOMIA AURREIKUSPENAK

Urte arteko aldakuntza tasak

	BPG			Kontsumo prezioak		
	Urtarrila	Otsaila	Martxoa	Urtarrila	Otsaila	Martxoa
Munduko ekonomia	2,5	2,4	2,1	2,6	2,7	2,8
AEB	1,9	1,9	1,6	1,9	2,0	2,0
Kanada	1,6	1,6	1,2	1,8	1,9	1,9
Japonia	0,4	0,3	-0,7	0,8	0,8	1,1
Eurogunea	1,0	0,9	0,6	1,2	1,2	1,3
Europar Batasuna	1,2	1,2	0,9	1,4	1,4	1,4
Alemania	0,9	0,9	0,5	1,0	1,1	1,2
Espainia	1,6	1,6	1,5	1,6	1,6	1,6
Frantzia	1,2	1,1	0,8	1,2	1,2	1,2
Herbehereak	1,4	1,3	1,2	1,4	1,3	1,4
Italia	0,4	0,3	-0,8	0,6	0,6	0,8
Erresuma Batua	1,1	1,1	0,8	1,4	1,5	1,3
Asia eta Ozeano Barea	4,1	3,9	3,4	4,2	4,3	4,5
Ekialdeko Europa	2,6	2,6	2,7	2,6	1,7	2,7
Amerika Latinoa (Venezuela ezik)	1,5	1,6	1,5	2,3	2,4	2,3

Iturria: Consensus Forecasts (2020ko urtarrila, otsaila eta martxoa).

Consensus Forecasts-en aurreikuspenen panelean, martxora arte argitaratu diren buletinetan jadanik ikusten da hazkunde ekonomikoaren tasak murriztu egin direla, birusa hainbat herrialdetan zabaldu ahala. Beheranzko zuzenketa horiek areagotuz joango dira 2020ko bigarren hiruhilekoko jardueraren koiunturako adierazleak aurreikuspen erduetan txertatzen diren heinean.

Barne eskaerari dagokionez, barne produktu gordinaren hazkundeari egiten dion ekarpena asko murriztuko dela aurreikusten da. Zehatz-mehatz adierazita, 2020an hiru puntu kenduko ditu. Familietako gastua kontsumoan, urteko batez bestekoan, %4,4 jaitsiko da. Bestalde, kapital eraketa gordina %4,1 beheratuko da. Barne eskariaren barruan, administrazio publikoen gastuak bakarrik izango du hazkunde positiboa, besteen makalaldia zertxobait konpentsatzeko. Narriadura

orokor handiko testuinguru horretan, kanpo eskariak ere ekarpen negatiboa egingo du 2020an, EAEko esportazioak gutxituko direlako.

2021ean, barneko eskaria hazkunde ekonomikoaren motorra izango da berriro, kontsumo pribatuaren eta inbertsioaren dinamismo handiarekin. Behin covid-19aren krisia gaindituta, gizarte eragileek pixkanaka konfiantza berreskuratuko dute. Familiek 2020ko bigarren hiruhilekoan "izoztutako" erosketen zati bat kontsumituko dute eta enpresariak inbertsio proiektuei ekingo diete berriro. Kaudimen ekonomikoa ez da arazo bat izango 2008ko krisian gertatu zen bezala, eta finantza likidezia, oraingo honetan, bermatuta egongo da. Orobat, egungo krisiaren ondorio negatiboak konpontzeko bideratuko diren politika ekonomikoak eraginkorrak izango direla espero da.

EAE-KO EKONOMIARAKO AURREIKUSPENAK HIRUHILEKOKA (2020ko martxoa)

Urte arteko aldakuntza tasak

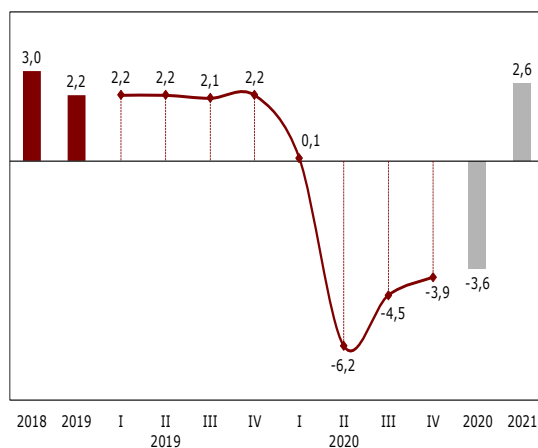
	2020				2020	2021
	I	II	III	IV		
BPG	0,1	-6,2	-4,5	-3,9	-3,6	2,6
Azken kontsumoa	0,7	-4,6	-3,2	-2,8	-2,5	2,4
Kontsumo pribatua	-0,3	-8,1	-4,9	-4,3	-4,4	3,5
Kontsumo publikoa	4,4	8,4	3,1	2,6	4,6	-1,2
Kapital eraketa gordina	0,5	-7,6	-4,8	-4,5	-4,1	3,2
Barne eskariaren ekarpena	0,7	-5,5	-3,8	-3,3	-3,0	2,7
Kanpo saldoaren ekarpena	-0,6	-0,8	-0,7	-0,6	-0,6	-0,1
Lehen arloa	7,8	-9,6	-6,7	-9,9	-4,6	5,9
Industria eta energia	-1,5	-6,8	-4,0	-3,5	-3,9	3,0
Eraikuntza	0,6	-4,6	-3,2	-2,9	-2,5	1,7
Zerbitzuak	0,4	-5,8	-4,2	-3,6	-3,3	2,2
Balio erantsi gordina	0,1	-6,0	-4,1	-3,6	-3,4	2,4
Ekoizkinen gaineko zergak	0,4	-7,8	-7,5	-6,6	-5,4	3,8
BPGaren deflatorea	0,7	0,5	0,7	0,9	0,7	1,3
Enplegua	-0,3	-4,0	-2,2	-0,4	-1,7	1,6
Langabezia tasa	9,4	14,0	12,0	10,2	11,4	9,6

Iturria: Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritza.

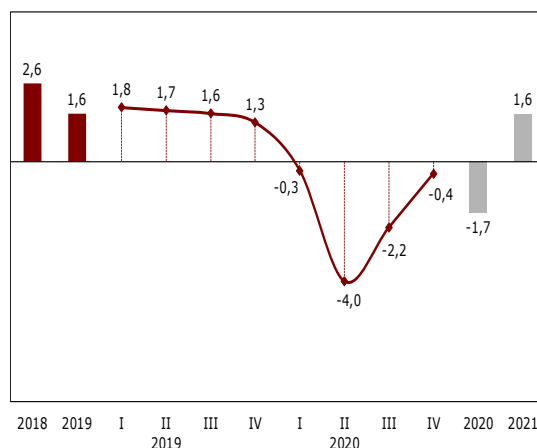
Jarduera-adarrei dagokienez, 2020an ekoizpen sektore guztiek beherakada orokorrak izango dituztela aurreikusten da. Bigarren hiruhilekoko beherakada handiaren ondoren, jarduera suspertzen hasiko da sektore guztietan, 2021. urtea dinamismo handiarekin amaitzeko. Hala, industria sektorearen aldaketa tasa $-\%3,9$ eta $\%3,0$ izango da aztertutako bi urteetan. Eraikuntza izango da atzeraldi koiunturalarekin zigor gutxien jasoko duen sektorea, $-\%2,5$ eta $\%1,7$ ko tasekin 2020rako eta 2021erako, hurrenez hurren. Azkenik, hirugarren sektoreak ere beherakadaren eta ondorengo susperraldiaren profila markatuko du; hala bada, urte arteko batez besteko tasak $-\%3,3$ izango dira 2020an eta $\%2,2$, berriz, 2021ean.

2020ko eta 2021ko aurreikuspenak Urte arteko aldakuntza tasak

Barne produktu gordina

Enplegua

Iturria: Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritza.

Jarduera ekonomikoak biziko duen uzkuertzeak eragin kaltegarriak izango ditu lan merkatuan. Izan ere, enplegua jaitsi egingo da eta langabezia tasa, ordea, igoko da. Lan merkatuari buruzko aldagaien aurreikuspen berrien arabera, enpleguak $\%1,7$ egingo du behera 2020an, eta, 2021erako, aldakuntza tasa positiboa izango da, $\%1,6$ ra iritsita. Datu horiek 2020an, gutxi gorabehera, 17.000 lanpostu suntsitzea ekarriko dute, eta 2021ean, berriz, 15.000 lanpostu inguru sortzea. Bestalde, langabezia tasa $\%11,4$ izango da 2020an, eta $\%9,6$ ra iritsiko da, batez beste, 2021ean.

2020KO MARTXOKO AURREIKUSPEN MAKROEKONOMIKOAK EGUNERATZEKO OHARRA

Hauek dira pandemiaren ekonomiak aztertzen dituen faktoreak¹, bereziki gaur egunekoa bezalako egoera batean ekonomiaren bilakaera baldintzatzen duten bi faktoreetatik abiatuta: biztanlerian duen eragina eta pandemiaren iraupena. Biztanleriaren gaineko eraginari dagokionez, garrantzitsuak dira, batetik, haren sintomak pairatzen dituen biztanleriaren tasa (SBT) (%25 izan zen 1918ko sukarrean eta Covid-19koarekin %20-25 izango dela estimatzen da), eta, bestetik, hiltzen diren kutsatuen proportzioa (HKT) (Ingalaterran eta Galesen 201.000 pertsona 1918an, garai hartako biztanleria 40 milioi zirelarik).

Agerikoa da gizartean eta osasun publikoan izandako aldaketek eragotzi egiten dutela pandemiaren ondorioak egungo ekonomiara estrapolatzea. Hala ere, datu historikoek oinarri bat ematen dute gaur egun dituen ondorioetara hurbiltzeko, bestela ezinezkoa izango litzatekeena. Edonola ere, bi faktore horien inguruan egiten diren hipotesiek baldintzatzen dituzte aurreikuspenen emaitzak.

Hori horrela da bi faktore horiek, aldi berean, sortuko diren bi "shocken" tamaina baldintzatzen dutelako. Izan ere, nahiz eta krisiaren jatorria ez dagoen ez eskarian ez eskaintzan, baizik eta balioen kateen geldialdian bertan, horrek bai sortzen duela eskaintzaren eta eskariaren shock bikoitza. Eskaintzaren shocka, aldi berean, pandemiak giza kapitalean duen eraginak baldintzatzen du (gaixoak, lanpostuetako absentziak, etab.); eskariaren shocka, berriz, kontsumoaren bilakaerak baldintzatzen du, bereziki kontsumo sozialarenak. Era berean, eskaintzaren shockak eta eskariaren shockak inpakto desberdina izango dute ekonomian, eragina behin betikoa edo aldi baterakoa den kontuan hartuta; hau da, ekoizpena eta kontsumoa behin betiko desagertzen dira edo pandemiaren ondoren geroratzen dira.

Eskaintzaren shockari dagokionez, biztanleria landunarengan duen eraginak baldintzatzen du, eta, aldi berean, heriotzen kopuruak, gaixotasunak eragindako absentismoak eta ezarritako konfinamendu neurriek eragindako absentismoak baldintzatzen dute. Aipatutako azterlanak, balizko neurrien artean, ikastetxeen itxiera eta horren iraupena nabarmentzen ditu, absentismoan eragin handia duela uste baita. Era berean, absentismo profilaktikoa ere aipatzen du, kutsatzea saihesteko lanera joateari utziko dion populazio osasungarriaren artean gauzatuko dena.

¹ Wren-Lewis S., et al. (2010), "The possible macroeconomic impact on the UK of an influenza pandemic", *Health Economics*, 19, pp. 1345-1360.

Faktore horiek guztiek ekoizteko gaitasuna murrizten dute, eta hori konpentsatu daiteke aparteko orduen garapenarekin, kasu batzuetan eskulana kapitalarekin ordezkatzearekin, ekoizpen stockak erabiltzearekin eta ekoizpena beste ekoizpen zentro batzuetara deslokalizatzearekin. Ondorio horiek guztiek ekoizpen kostuak handituko dituzte, eta horrek inflazio tentsioak eragin ditzake. Horrek guztiak inbertsioari buruzko erabakiei ere eragingo die, eta eragin hori berriz ere aldatuko da pandemiak irauten duen denboraren arabera.

Eskariaren shockari dagokionez, biztanleria gaixoaren eragina txikia izango da, eta haren iraupena ez da gaixorik dagoen egunetatik harago joango. Dena den, kontsumoak behera egingo du kutsatzea saihestu nahi dutenen artean. Kontsumoaren beherakada hori nabarmenagoa izango da aisiarekin (kirola, kultura, entretenimendua, jatetxea, etab.), garraioarekin edo euste arrazoiengatik itxi behar den saltoki guztiarekin zerikusia duen guztian. Aisialdiko eta garraioko gastuaren kasuan, atzeratua baino gehiago behin betikoa izango da. Beste kontsumo mota bat (autoak, altzariak, arropa eta abar erostea) pandemiaren ondoren geroratuko da, hurrengo hiruhilekoan edo urtean zehar edo hurrengoetan gauzatuko dena. Bestalde, Internet bidezko erosketak gero eta gehiago erabiltzeak kontsumoaren beherakada hori arinduko du. Hori guztia familien kontsumoari dagokionez. Beste aldetik, gastu publikoa handitu egingo da egonkortzaile automatikoen eta ekonomia bultzatzeko neurrien eraginez. Gastu horren osaeran ere aldaketa bat gertatuko da; izan ere, gastu sanitarioak hazkunde handiak izango ditu, eta hezkuntzako gastua, berriz, murriztu egingo da. Azkenik, eskariaren shockak tentsio deflazionistak sortuko ditu.

Deigarria da egiaztatzea hazkundeari dagokionez nola azterlanak onartzen duen eskariaren shocka kaltegarriagoa dela ekonomiarentzat eskaintzaren shocka baino, baina bi shockek inflazioaren arloan duten emaitza garbia positiboa da, nahiz eta eskariaren shockaren efektu aringarria izan.

Kanpo eskariari dagokionez, pandemia baten aurrean gaudenez, ondorioak antzekoak izan daitezke herrialde guztietan, eta kanpora begira irekien dauden ekonomiak izan daitezke kaltetuenak.

Hala, BPGaren hazkundearen gaineko eragin tartea hipotesiak honako aldagai hauen gainean aldatzen diren heinean:

- SBT (Clinical Attack Rate, CAR, ingelesez)
- HKT (Case Fatality Rate, CFR, ingelesez)
- Pandemiaren iraupena
- Gaixotasunaren sendatze egunak, gaixotasunagatiko absentismo zuzenari eragiten diotenak
- Ikastetxeak ixteko asteak, zeharkako absentismoari eragiten diotenak
- Absentismo profilaktikoa; neurri handi batean, alarma egoerak ezartzen dituen euste eta konfinamendu neurrien mende dagoena.

Lehenago aipatu den Wren-Lewis et al (2010) lanaren arabera, jasaten ari garen pandemia baten eragina 6 hamarren eta 6,1 puntu artekoa izan daiteke BPGaren hazkunde aurreikuspenetan, aipatu berri ditugun aldagaien portaeraren arabera. Lehenengoek pandemiaren larritasuna ezaugarritzen dute, eta, aldi berean, erantzun neurriak zehazten dituzte. Neurri horiek, normalean, eskola itxiera eta jardueraren nolabaiteko paralisia eragiten dituzte, eta horren iraupena erabakigarria da hazkundearen aldaketa tarte zabal horren barruan mugitzeko.